

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Anmærkninger

til

Q. Horatius Flaccus's

andet Brev i første Bog

af

Carl Wilh. Elberling,

A. M.

Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen i Slagelse lærde Skole
i September 1844.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Bianco Luno.

Anmærkninger

til

Q. Horatius Flaccus's

andet Brev i første Bog

af

Carl Wilh. Elberling,

A. M.

Kjøbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1844.

Andet Brev i første Bog.

Imidlertid vor Digters Samtidige omtales en M. Vollius, som i Aaret 729=25 f. Chr. f. var Proprætor i Galatia eller Gallogræcia, der i det samme Aar efter Kong Amyntas's Død blev gjort til en Romersk Provinds (EUTROP. Brev. VII, 40; SEXT. RUF. c. 41; *cf.* STRAB. XII p. 567; DIO CASS. LIII, 26; EUSEB. Chron. Olymp. 188, 4). I Aaret 733=21 var han Consul tilligemed D. Emilius Lepidus (DIO CASS. LIV, 6; HORAT. Epist. 1, 20, 28). Senere finde vi ham som Legat i Germanien, hvor han først synes at have vundet nogle Fordele over Germanerne (EUSEB. Chron. Olymp. 190, 4; IUL. OBSEQ. de Prodig. 131), men i Aaret 738=16 blev overvunden af Sigambrer, Ufipeter og Tenchterer; dog synes Romernes Nederlag ikke at have været meget betydeligt (VELL. PATERC. II, 97, 1; DIO CASS. LIV, 20; SUTTON. Octav. 23; TACITI Annal. I, 10). — Denne Mand kaldes af Velleius (l. c.) homo in omnia pecuniae quam recte faciendi cupidior et inter summam vitiorum dissimulationem vitiosissimus. Det lader imidlertid til, at Augustus enten ikke har kjendt hans Feil eller har dømt bedre om ham; thi i Aaret 755=2 efr. Chr. sendte han ham som Hovmester (moderator iuventae, VELL.

PAT. II, 102, 1; comes et rector, SUTTON. Tiber. 12) med sin adopterede Søn C. Cæsar (en Søn af M. Agrippa og Julia) paa en Reise i Orienten. Paa denne Reise beskyltes Vollius for deels at have udpresset store Foræringer af Kongerne i Asien, deels at have stiftet Uenighed mellem C. Cæsar og Tiberius, deels endeligen at have staaet i forræderisk Forstaaelse med den Parthiske Konge, hvilket denne i en Samtale angav for C. Cæsar. Da Vollius derpaa faldt i Unaaide hos denne, tog han Gift og døde saa Dage efter Cæsars Sammenkomst med Partherkongen (PLIN. H. N. IX c. 35 s. 58 § 117; VELL. PAT. II, 102, 1; SUTTON. Tiber. 12 og 13; TACITI Annal. III, 48; SOLINI Polyhist. c. 53 extr.)*).

Udførlige Fortolkere af Horatius have givet denne Vollius Tilnavnet Palicanus; men om der ogsaa blandt Ciceros Samtidige forekommer en M. Vollius Palicanus (ORELL. Onomast. Tullian. II p. 360 sq.), tillægges dog dette Navn ingensteds Consularen (MADVIG de Ascon. Ped. p. 116 sqq.). Antageligere er den Formodning, at han har havt Tilnavnet Paullinus, eftersom hans Sønnedatter (neptis) var Vollia Paullina, som først var gift med Consularen C. Memmius Regulus; men da C. Caligula havde hørt, at hendes Bedstemoder havde været en meget smuk Kone, kaldte han hendes Mand tilbage fra Provindsen Macedonia, hvor han dengang stod i Spidsen for en Armee, tvang ham til at skille sig ved sin Kone og ægte hende selv

---

*) For ikke at forbigaae Noget vil jeg endnu anføre, at den ubekjendte Forfatter til Elegien in Maecenatis obitum (den saakaldte C. Peto Albinovanus) i B. 10 beretter, at en vis Vollius har foranlediget ham til at forfatte dette Digt; og at Macrobius (Saturn. II c. 6) anfører en Bittighed af en M. Vollius om Taleren Galba. Men hvorvidt disse Steder angaae den her omtalte Vollius, lader sig ikke bestemme.

(38 est. Chr.), men forstodte hende fort efter (SÜETON. Calig. 25; EUSEB. Chron. Olymp. 204, 3; DIO CASS. LIX, 12. 23). Senere foreslog efter Messalinas Drab (48 est. Chr.) den Frigivne Callistus Keiser Claudius at ægte Pollia; men da han foretrak sin Broderdatter Agrippina, blev Pollia forvist fra Italien og berøvet den største Deel af sin uhyre Formue. Kort efter blev hun dræbt paa Agrippinas Foranstaltning (TACITI Annal. XII c. 1—3; 22; XIV, 12; SÜETON. Claud. 26; DIO CASS. LX, 32). Hun havde efter sin Bedstefader arvet saa store Rigdomme, at den ældre Plinius forsikrer, at han ved et Gjeslebud i Anledning af en Forlovelse har seet hende prydet med Smykker, hvis Værdie beløb sig til quadringenties HS. ɔ: 1,472080 Spec. (PLIN. H. N. IX c. 35 s. 58 § 117 sq.; cfr. SOLINI Polyhist. c. 53 extr.). — Ogsaa nævnes en M. Lollius Paullius Valerius Asiaticus Saturninus som Consul suffectus i Aaret 845 = 93 est. Chr. J. (see Fasti Consulares ed. Baiteri p. LXXVII).

Men hvilket Tilnavn end denne Lollius har havt, er det vist nok, at Horatius har skrevet en Dde til ham (IV, 9); og dersom den Charakter, Digteren heri tillægger ham (B. 30 sqq.), kun lidet synes at stemme med Historikernes Beretninger om hans Havesyge, maae vi for vor Digters Uæres Skyld antage, at han ikke har havt Leilighed til at kjende Mandens sande Charakter, eller at denne først i hans hoiere Alder efter Horatius's Død har faaet Anledning til at vise sig fra sin værste Side. Nogle Fortolkere have antaget, at ogsaa nærværende andet Brev saavel som attende Brev i denne Bog have været skrevne til den samme Lollius; men ikke at tale om, at hele Tonen i begge Brevene nofsom tilkjendegiver, at de ere skrevne til et ungt Menneske, kaldes den Tilskrevne ligesom puer (II, 67: Nunc adhibe puro || Pectore verba puer,

nunc te melioribus offer). Det er derfor mere rimeligt, at den *Collius*, til hvilken de to omtalte Breve ere skrevne (thi at de henvende sig til samme Person, er der neppe Grund til at betvivle), er en Søn af Consularen *M. Collius*, uden at vi iøvrigt vide Andet om ham, end hvad vi lære af det 18de Brev (B. 55 sqq.), at han som ungt Menneske har gjort det *Cantabriske* Felttog med under *Augustus's* egen Overbefaling (a. 729=25), altsaa netop i det Aar, da *M. Collius*, som vi ovenfor have seet, blev *Proprætor* i *Galatia*. Af samme Brev (B. 63) see vi, at den yngre *Collius* har havt i det Mindste een Broder, og det er naturligviis muligt, at han har havt flere. Saaledes bør *maxime Lolli* i dette Brevs Begyndelse forklæres om den ældste af *M. Collius's* Sønner; cfr. *maior iuvenum A. P. 366*; *maior Neronum Od. IV, 14, 14*. — Om den forhen omtalte *Collia Paullina* har været en Datter af den *Collius*, til hvem *Hor.* har skrevet, eller af en Broder til ham, lader sig umuligt bestemme. — Det kan ikke afgjøres, i hvilket Aar dette Brev er skrevet; rimeligt synes det imidlertid, at det er forfattet før det 18de Brev og det i samme omtalte *Cantabriske* Felttog. Fortolkerne vaskle imellem Aarene 725 og 727=29 og 27 f. Chr.; man kan antage, at *Collius* da har været mellem 16 og 18 Aar gammel.

Angaaende Brevets Indhold maa det her være tilstrækkeligt at anføre, at det i en faderlig Tone giver mange smukke og forstandige Leveregler, som unge Mennesker til alle Tider kunne have godt af at kjende og følge.

1—5. Medens *Vollius* i Rom arbejder paa sin Uddannelse som *Taler*, har *Horatius* paany gennemgaaet de Homeriske Digte, af hvilke han mener at der kan udtrages en bedre praktisk Moral end af de berømteste Philosophers Skrifter. Det synes at være hans Hensigt med denne Bemærkning at opfordre *Vollius* til ikke at forsamme Moralens for Beltalenheden.

2. *declamas*] *Declamare*, *declamatio* (*μελετᾶν*, *μελέτη*) ere de tekniske Udtryk for de forskjellige Øvelser, ved hvilke *Taleren* hos de Gamle forberedte og uddannede sig for sit vigtige Kald. *Declamatio est forensium actionum meditatio*, siger *Quintilianus* (*Inst. Or.* IV, 2, 29; cfr. II, 10, 12; X, 5, 14; *PLIN.* *Epist.* II, 3, 5 sqq.; II, 14, 2; *CICER.* *Fin.* V, 2, 5). Disse Øvelser vare af forskjellige Slags, som det her ikke er Stedet at opregne (*SUETON.* *de Clar. Rhetor.* 1; *CICER.* *Orator* 14, 46; 36, 125 sqq.; *Dialog. de Orator.* c. 31. 35; *SENEC.* *Controv. lib. I Praef.*; *lib. III Praef.*; *GELL.* *Noct. Att.* IX, 15; *PETRON.* *Satiric. c.* 1—1; *IUVENAL.* VII, 150 sqq.); een af dem bestod i at forfatte og holde *Tal*ler over opgivne *Themata*, hvilken hos Grækerne skal være kommet i Brug paa *Demetrius Phalereus's* (eller *Alexander den Stores*) Tid (*QUINTIL.* II, 4, 41). I Rom opstode Latinske Lærere i Beltalenheden omtrent 100 Aar f. Chr. f., da vi finde, at *Censorerne* *En. Domitius Ahenobarbus* og *L. Licinius Crassus* (a. 662=92) ved et *Edict* erklærede, at disse nye Skoler ikke behagede dem (*GELL.* XV, 11; *SUETON.* *de Clar. Rhetor.* 1; *CICER.* *Orat.* III, 24, 93 sq.; *Dial. de Orator.* 35). Smidlertid kunde dette Forbud ikke forhindre *Sagens* Fremgang (*SUETON.* l. c.). Den berømteste blandt de ældre Latinske *Rhetorer* var *L. Plotius Gallus* (*QUINTIL.* II, 4, 42; *SUETON.* *Clar. Rhetor.* 2; *SENEC.* *Controv. lib. II Praef.* p. 117). — *Saatanie*

Dvølfser i Bektalenheden vare naturligtviis nærmest bestemte for unge Menneffer, der vilde danne sig til Talere (Cfr. CICER. Brut. 90, 310; Epist. Fam. XVI, 21, 5); men dog finde vi, at endog ældre Mænd, som allerede offentlig havde afgivet Prover paa deres Færdighed, iffe forsmaaede at fortsætte Dvølfserne (Cfr. SÆTON. Clar. Rhetor. 1; Nero 10). Dette gjælder f. Ex. om Cicero (CICER. Epist. Fam. VII, 33; IX, 16, 7; 18, 3; Tuscul. I, 4, 7; QUINTIL. XII, 11, 6) og Augustus (SÆTON. Octav. 84). — Fortolkerne gjøre os her opmærksomme paa den bekjendte Regel, at *dum* kan forbindes med Præsens, uagtet Handlingen er forbigangen og der staaer Perfectum i Hovedsætningen (Madvig Gram. § 336 Num. 2*), og paaftaae derfor, at *declamas* bør oversættes ved *Imperfectum*. Jeg foretrækker imidlertid at oversætte det ved Præsens, da jeg iffe indseer, af hvilken Aarsag Digteren skulde antyde, at Lollius iffe længere fortsatte sine rhetoriske Studier. Man kan sammenligne CICER. Q. Fratr. III, 1, 3 § 8: Venio nunc ad tuas litteras, quas pluribus epistolis accepi, *dum sum in Arpinati*. At Cicero nemlig, da dette Brev blev skrevet, opholdt sig paa sit Arpinatiske Gods, kan sees af følgende Ord, der staae fort foran de ovenfor anførte (§ 7): *Atque utinam his diebus in Arpinati, quod et ipse cupierat et ego non minus, mecum fuisset!*

Praeneste] En befæstet By i Latium i en bjergig Egn, omtrent 200 Stadier (5 Mile) Østen for Rom, nu Palestrina; den havde et berømt Tempel for Fortuna (STRAB. V p. 238 sq.; ANTONINI Itiner. p. 302; PLIN. H. N. III c.

---

*) Cfr. HORAT. Od. I, 2, 17 sqq.; 10, 11; 22, 10 sq.; III, 11, 23 sq.; Satir. I, 5, 72. 99 sq.; II, 4, 79; Epist. I, 2, 21; 19, 16; II, 1, 7 sqq.; A. P. 465. Med *Musquamperf.* i Hovedsætningen Epist. II, 2, 27.

5 s. 9 § 64; CICER. Divin. II, 41, 85 sq.; SUETON. Tiber. 63). Med Hensyn til Navnets Form kan bemærkes, at de Græske Forfattere kalde Byen *ἡ Πραίνεστος* (STRABO l. c.; APPIAN. Bell. Civ. I, 94) eller *τὸ Πραίνεστον* (PTOLEM. Geogr. III c. 1 § 61 p. 73 ed. Bert.); hos Romerne findes Praeneste iffe blot i Nominat. og Accus. (f. Ex. CIC. Cat. I, 3, 8; LIV. II, 19, 2; osv.), men ogsaa i Ablativ (SIL. ITAL. IX, 404; LIV. VI, 29, 5. 8; CIC. Divin. II, 41, 87; see nedenfer). Genitiv Praenestis (VELL. PAT. II, 27, 6), Ablat. Praenesti (PROPERT. III, 32, 3 ed. Lachm. = II, 32, 3, hvor Andre læse Praenestis). Ordet er hyppigst Neutrum, f. Ex. frigidum Praeneste (HORAT. Od. III, 4, 22), altum Praeneste (VIRG. Aen. VII, 682), Praeneste sacrum (STATI Silv. IV, 4, 15; cfr. SIL. ITAL. VIII, 366 sq; IX, 404; EUTROP. II, 2); dog findes Praeneste sub ipsa (VIRG. Aen. VIII, 561) og gelidā Praeneste (JUVENAL III, 190). — Byen kaldes hos Florus (I, 11, 7) *aestivae deliciae*, formodentlig fordi den paa Grund af sin høie Belligenhed var et behageligt Sommer-Opholdssted for Romerne. Her har altsaa Horatius opholdt sig, da han skrev dette Brev, maaffee hos en eller anden god Ven; thi at han selv skulde have havt nogen Besiddelse i den Egn, berettes ingensteds.

3. *pulchrum*] *τὸ καλόν* = bonum et honestum, cfr. B. 30; det Modsatte deraf er *turpe*, *τὸ αἰσχρόν*. — *quid non utile* = inutile, damnosum. Naturligviis hørte det til Philosophernes Hverv at bestemme disse Begreber. ARISTOT. Ethic. Nicom. II, 3, 7: *Τριῶν ὄντων τῶν εἰς τὰς αἰρέσεις καὶ τριῶν ὄντων τῶν εἰς τὰς φυγὰς, καλοῦ, συμφέροντος, ἡδέος, καὶ τριῶν τῶν ἐναντίων, αἰσχροῦ, ἀσυμφέρου, λυπηροῦ περὶ πάντα μὲν ταῦτα ὁ ἀγαθὸς κατορθωτικὸς ἐστίν, ὁ δὲ κακὸς ἀμαρτητικὸς*. Cfr. CICER. Offic. I, 3, 9; III, 2, 7; HORAT. Epist. I, 1, 11.

4. *Planius*] Haandskrifterne og Udgaverne vafle mellem Væfemaaderne *planus* og *plenus*; begge have fundet ivrige Forsvarere. Jeg foretrækker med Bentley og Andre *planus*. Digteren, der fremstiller sin Moral i Exempler, taler tydeligere, anskueligere (cf. Rhetor. ad Herenn. IV, 49, 62) end Philosophen, der vel meget udførligt kan udvikle, hvad der er Pligt, og hvorfor man bør opfylde den, men ikke plastisk ligesom i eet Billede kan fremstille Dyd og Last og deres Følger; derfor er Digteren en bedre Lærer. Horatius fortæller os selv, hvorledes hans Fader underviste ham i hans Ungdom ved at anføre Exempler (Sat. I, 4, 105 sqq.), og det er derfor intet Under, at han har foretrukket denne Underviisningsmaade for den blot theoretiske. For Udtrykket kan sammenlignes Cic. Orat. II, 80, 329: *Alia possis, semel si obscurus dixeris, dicere alio loco planius.* Cfr. Tuscul. IV, 5, 10 osv. — Dersom Horatius havde skrevet *plenus*, maatte man antage, at han havde villet spotte over Philosophernes Virksomhed, dersom de i deres mange Skrifter ikke skulde have foredraget Moralen fuldstændigere end den gamle Homeros. — Iøvrigt begyndte ogsaa hos Romerne den liberale Underviisning med de Homeriske Digte. PLIN. Epist. II, 11, 2: *Attilius dixit, sic in foro pueros a centumviralibus caussis auspicari, ut ab Homero in scholis.* Nam hic quoque ut illic primum coepit esse, quod maximum est. Cfr. HORAT. Ep. II, 2, 41 sq. — Vor Digter vælger oftere Exempler af dem, f. Ex. Epist. I, 6, 62 sqq.; 7, 40 sqq.; 15, 21.

Chrysippe et Crantore] Chrysispos, en Søn af Apollonios, var født i Tarsos eller Soloi i Kilikien (deraf kaldes han *ὁ Σολεύς*) omtrent 282 f. Chr. F. Omtrent 20 Aar gammel forlod han sit Fædreland og gif til Athen, hvor han endnu skal have hørt den stoiske Philosophies Stifter Zenon (See Num. til I, 16 S. 16). Efter dennes Død var

han Discipel af Kleantes, hvis Efterfølger han blev som Forstander for den stoiske Skole i Athen. Efter at have beklædt denne Stilling henved 40 Aar, døde han omtrent 209 f. Chr. Han var een af de berømteste Stoikere, saa at det blev sagt om ham: *Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρῴσιππος, οὐκ ἂν ἦν Στωί* (DIOG. LAERT. VII, 183). Han var en meget slittig Forfatter, da han skal have skrevet 500 Linier om Dagen (Ibid. 181); Antallet paa de ham tillagte logiske, physiske og ethiske Skrifter beløber sig til 705, der vel ikke alle have været af betydeligt Omfang (Ibid. 189—202). — Crantor var een af de berømteste ældre Akademikere (Crantor in nostra Academia vel in primis fuit nobilis, CICERO. Tuscul. III, 6, 12). Han var født i Soloi i Kilikien i det 4de Aarh. og gik dernfra til Athen, hvor han paa samme Tid som Polemon hørte Xenokrates. Han har forfattet baade Poesier og profaiske Skrifter, som nu ere tabte; een af hans meest berømte Bøger var *περὶ πένθους*, som oftere omtales hos Cicero (DIOG. LAERT. IV, 24—27).

5. *nisi quid te detinet*] Detinere betyder at holde borte fra Noget, opholde. PLAUT. Poenul. I, 2, 189: Aliquid huic responde, amabo, commode, ne incommodus || Nobis sit; nam *detinet* nos de nostro negotio. Pers. IV, 3, 35: Neque isto redire his octo possum mensibus; || Itaque hic est, quod me *detinet*, negotium. Cfr. TERENCE. Eunuch. II, 2, 49; Phorm. IV, 1, 8; HORAT. Od. I, 33, 14; EPIST. I, 5, 28.

6—16. I Iliaden vil man finde Exempler paa de menneskelige Daarskaber og disses fordærvelige Følger.

6. *Fabula* synes at være taget i en mere udstrakt Betydning, et Digt, da det ellers hos Hor. betegner et dramatisk Digt, see Satir. I, 2, 21; Epist. II, 1, 80. 176; A. P. 190. 320. 339. Selve den Trojanske Krig, mener vel

Hor., var en Daarlighed, da det ikke var Umagen værd at sætte det halve Grækenland i Bevægelse og beleire Troja i 10 Aar for at erholde den af Paris bortførte Helena tilbage. Cfr. Satir. I, 3, 107; HERODOT. I, 4; OVID. Trist. II, 371: Ilias ipsa quid est nisi turpis adultera, de qua || Inter amatorem pugna virumque fuit?

7. *Barbariae*] FESTUS p. 29: Barbari dicebantur antiquitus omnes gentes exceptis Graecis. Ligesom hos de Græske Tragikere, navnlig hos Euripides, Trojanerne ofte kaldes βάρβαροι, kaldes hos de Latinske Digtere Phrygerne barbari, og barbaricus bruges istedetfor Phrygius, f. Ex. ENNIUS ap. Cicero. Tuscul. I, 35, 85 og III, 19, 44; VIRGIL. Aen. II, 504; HORAT. Od. II, 4, 9; Epod. 9, 6; OVID. Metam. XIV, 163. 574 osv. Altsaa her Barbaria for det Trojanske Rige. — *duello*] FESTUS p. 51: *Duellum* bellum, videlicet quod duabus partibus de victoria contententibus dimicatur. Denne ældre Form af Ordet (CICERO. Orat. 45, 153; QUINTIL. I, 4, 15; PRISCIAN. de XII vers. Aen. c. 9 § 160 p. 1263 P.) findes oftere hos Hor., sandsynligvis blot af metriske Hensyn (Od. III, 5, 38; 14, 18; IV, 15, 8; Epist. II, 1, 254; 2, 98). — *Lento duello* læses ogsaa Ep. II, 2, 88. *Lentus* betyder hos Hor. sei, som ikke vil slippe (lenta brachia, Epod. 15, 6; maaskee ogsaa lenta pituita, Sat. II, 2, 76), ikke vil lade sig forstyrre eller bevæge (lentus spectator, Epist. II, 1, 178; Cupidinem lentum sollicitas, Od. IV, 13, 6; lentissima brachia, Sat. I, 9, 64; amara lento temperet risu, Od. II, 16, 26), som ikke kan faae Ende (lentus amor, Od. III, 19, 28; quam lentis penitus macerer ignibus, Od. I, 13, 8). Det er bekendt, at Troja belejredes i ti Aar. — *collisa*] Cfr. VELL. PATERC. II, 52, 3: collisa inter se duo rei publicae capita. Gr. συγκρούειν.

8. *Stultorum*] Ordet kan tages i Stoifernes Betydning, saa at det betegner Alle, der ikke have opnaaet Wiisdommen (Ep. I, 1, 41 sq. med Anm. S. 33 sq.; cfr. Satir. I, 3, 77; II, 3, 32. 158 sq. 225. 305); men ogsaa i Ordet's almindeligere Betydning (Satir. I, 2, 24; 3, 24. 140; 5, 82; 6, 15; II, 6, 8; 7, 42; Epist. I, 2, 24; 7, 20; 14, 12; 16, 24) kan man kalde de Homeriske Konger og Folk taabelige, da de ikke alene havde begyndt Krigen for en Dvundes Skyld, men ogsaa ved deres egen Daarsskab foranledigede, at den ikke fik Ende. — *Aestus*] See Anm. til 1ste Brev B. 99. Til det, som der er anført, kan seies freta aestuosa (Od. II, 7, 16), aestus civilis (Ep. II, 2, 47), aestus curasque graves (Sat. I, 2, 110). Om Hede bruges aestus Od. I, 17, 18; II, 5, 7; Sat. I, 1, 38; Epist. I, 8, 5; *aestuusus* hed Od. I, 22, 5; 31, 5; Epod. 3, 18; 16, 62 (al. 54).

9. *Antenor*] Antenor, en gammel Trojsansk Høvding (II. III, 148 sqq.), raader i en Forsamling til at tilbagegive Atroderne Helena og de Skatte, som Paris havde bortført tilligemed hende (II. VII, 345 sqq.). Paris vil ikke udlevere Helena; men vel Skattene, og endnu tillægge andre af sin egen Eiendom (Ibid. 354 sqq.). — *censet praecidere*] see Madvig Gramm. § 396 Anm. 4.

10. *Quid Paris?*] Sammenl. Ep. I, 1, 91: Quid pauper? TERENT. Andr. I, 1, 61: Eho, quid Pamphilus? — Quid? symbolam || Dedit, coenavit. — Paris siger i det anførte Homeriske Sted (vs. 362): *ἀντιχρὸν δ' ἀπόφρημι, γυναικὰ μὲν οὐκ ἀποδώσω*. Men da Helenas Udlevering kunde bevirke Krigen's Ophør (II. III, 69 sqq. 253 sqq. 281 sqq.) og følgerigen give Paris Udset til at leve og herske i Fred og Ro, lader Digteren, for desto klarere at vise Paris's Daarsskab, ham omtale Virkningen af Helenas Udlevering istedetfor denne selv. Man kan sammenligne CICER. Orat. I,

36, 166: Potes igitur oratores putare eos, quos multas horas exspectavit, quum in campum properaret, et ridens et stomachans Scaevola, quum Hypsaeus maxima voce, plurimis verbis a M. Crasso praetore contenderet, ut ei, quem defendebat, caussa cadere liceret; Cn. autem Octavius, homo consularis, non minus longa oratione recusaret, ne adversarius caussa caderet, ac ne is, pro quo ipse diceret, turpi tutelae iudicio atque omni molestia stultitia adversarii liberaretur? — *cogi ut*] cfr. Ep. I, 9, 2. — *regnet*] Da Paris ifte var, hvad vi vilde kalde Konge i Troja, eller, som det synes, havde Udfigt til at blive det, er Ordet regnare her taget i en mere udstrakt Betydning (cfr. Ep. I, 10, 8), ligesom i de Homeriske Digte alle fornemme og uafhængige Mænd kaldes *ἀνακτες* og *βασιλεις*.

11. *Nestor*] Den veltalende Nestor fra Pylos bestræber sig for at bilægge den Strid, der er opstaaet imellem Achilles og Agamemnon, da denne truer med at bereve hin hans Slavinde Briseis (Il. I, 247 sqq.; cfr. IX, 96 sqq.). — *Festinare* med Infinit. læses i dette Brev B. 38. CICERO. Fam. VII, 23, 4: ut migrare tanto opere festines. Ligeledes findes i B. 61 poenas festinat, som VIRG. Aen. IV, 573 festinare fugam, og VI, 176 iussa Sibyllae festinant. Saaledes bruges ogsaa *properare* Ep. I, 3, 28: Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli; og *deproperare* Od. II, 7, 23: Quis udo || Deproperare apio coronas || Curatve myrto? — Det ferdoblede *inter*, hvor det vilde have været tilstræffeligt og i Grunden rigtigere at sætte Præpositionen cengang, findes ogsaa i Satir. I, 7, 11 sq.: Inter || Hectora Priamiden animosum atque inter Achillem || Ira fuit capitalis. Flere Exempler giver HAND Tursell. III p. 409 sq.

13. *Hunc amor*] *Hunc* maa henføres til Agamemnon, der af Kjærlighed til den fangne Chryseis (Il. I, 112 sqq.:

πολὸν βούλομαι αὐτὴν ἢ οἴκοι ἔχειν· καὶ γὰρ ἔα Κλυται-
 μνήστρης προβέβουλα osv.) ikke vil udlevere hende til hendes
 Fader Chryses. Da han nu ved Kalchas's paa Achil-
 les's Forlangende afgivne Erklæring tvinges til at udlevere
 hende, forlanger han en anden Hædersgave til Erstatning (II.
 I, 118 sqq.). Da en saadan ikke kan erholdes (B. 123 sqq.),
 truer han med selv at tage den (137 sqq.) og navnlig at
 borttage Briseis (182 sqq.), hvilket han ogsaa udfører
 (320 sqq.). Endstjødnt Digteren her kun omtaler Agamem-
 nons Kjærlighed, negter han dermed ikke, at ogsaa Achilles
 har elsket Briseis (sef. II. IX, 140 sqq.; HORAT. Od. II,
 4, 2 sqq.); men da Breden netop af ham anføres som et
 Hovedtræk i Achilles's Charakter (Od. I, 6, 5 sq.; A. P.
 121), bemærker han, at den samme Eidskab i Stridens Dic-
 tisk beherskede begge Heroerne.

11. *delirant*] Dette Verbum er her omtrent opfattet som
 delirantes peccant og derfor forbundet med en Accusativ.
 Samment. Num. til 1ste Brev B. 101. — *plectuntur*] susti-
 nent, patiuntur. PORPHYR. Cfr. Od. I, 28, 27. At Jøfene
 komme til at bøde for Kongernes Feil, siger allerede He-
 siodos (Op. et D. 254 sqq.):

Ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐγγεγανῖα,
 κινδνὴ τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἷ' Ὀλυμπον ἔχουσιν.
 καὶ ᾧ ὅποτ' ἂν τίς μιν βλάβητι σχολιῶς ὀνοτάζων,
 αὐτίκα παρ Διὸς πατρὸς καθεξομένη Κρονίωνι
 γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον, ὄφρ' ἀποτίσῃ
 δῆμος ἀτασθαλίας βασιλέων, οἷ λυγρὰ νοεῦντες
 ἄλλη παρκλίνουσι δίκας, σχολιῶς ἐνέποντες.

I Iliaden beder Achilles sin Moder om at formaae Zeus
 til at hjælpe Troerne og ødelægge Achæerne, *ἵνα πάν-
 τες ἐπαύρωνται βασιλῆος* (I, 410). Hans Duffe blev opfyldt,
 og Achæerne maatte haardt bøde for deres Kongers Uenighed.

15. *Seditione, dolis cet.*] Ved seditio har man tænkt paa de Uroligheder, Thersites søgte at vække (II. II, 211 sqq.), ved doli paa Pandaros, der under Vaabensstilstanden stød paa Menelaos (IV, 88 sqq.). Ved de øvrige her opregnede Synder kan man ikke paavise bestemte Homeriske Steder, Digteren kan have tænkt paa, idet han her omtaler Folkenes Feil. Han har maaskee kun i Almindelighed villet udtrykke, at de frigsførende Parter ikke have Noget at lade hinanden høre, da de almindelige menneskelige Feil findes saavel indenfor den beleisrede By som udenfor samme i Grækernes Leir.

17—26. Efterat Digteren har fremsat den Moral, han har udledt af Iliaden, gaaer han over til at betragte Odysseen, i hvis Helt han finder et Mønster paa, hvormeget aandelig Dygtighed og Klogt er istand til at udrette. Hvad den *sapientia* angaaer, som han tillægger Odysseus, har han maaskee kun tænkt paa den Enlidhed, der i de Homeriske Digte er det karakteristiske Træk ved denne Nationalheros, som paa en vis Maade synes at være en Typus for det hele Græske Folks Charakter; han kaldes derfor *Αἰὲ μῆτιν ἀτάλαντος* (II. II, 169), *δόλων ἄτος ἢδὲ πόνοιο* (II. XI, 430), *ποικιλομήτης* (II. XI, 482), *πολυμήχανος* (II. II, 173), *πολιτροπος* (Od. I, 4) osv. Dog kan det bemærkes, at ligesom Sokrates hos Platon (Apol. p. 41 B) nævner Odysseus blandt de Afdøde, hvis Bessendtskab han kunde ønske at gjøre i Hades, saaledes regnede ogsaa senere Philosopher ham imellem de Viser. CICERO. Tuscul. V, 3, 7: Itaque et illos septem, qui a Graecis σοφοί, sapientes a nostris et habebantur et nominabantur, et multis ante saeculis Lycurgum et iam heroicis aetatibus Ulixem et Nestorem accepimus et fuisse et habitos esse sapientes. — SENECA. de Constant. Sap. 2: Catonem certius exemplar sapientis viri nobis deos immortales dedisse quam Ulixem et Herculem prioribus saeculis.

Hos enim Stoici nostri sapientes pronuntiarunt, invictos laboribus et contemptores voluptatis et victores omnium terrorum. — Zøvrigt havde allerede Sophisten Alkidamas kaldt Odysseens *καλὸν ἀνθρώπινου βίου κάτοπτρον* (ARISTOT. Rhetor. III, 3 p. 119, 19 ed. Bekker.).

19—22. I disse Vers have vi en fri Oversættelse af Odysseens Begyndelse: "Ἀνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ ἥ πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν ἥ πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω ἥ πολλὰ δ' ὄγ' ἐν πόντῳ πάθει ἄλγεα ὄντα κατὰ θυμόν, ἥ ἀρνύμενος ἣν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. En anden Oversættelse af Odysseens to første Vers har Digteren givet i A. P. 141 sq. — At Træhesten, ved hvilken Troja blev indtaget, ved Odysseus's Rist blev ført op til Byens Borg, siges i Od. VIII, 493 sqq.; cfr. IV, 271 sqq.; XXII, 230. — *Providus* skal her gjengive det Homeriske *πολύτροπος*, *multorum hominum* viser os, hvorledes han opnaaede saa stor Erfaring.

20. *latum per aequor*] Hom. ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης (II, 159), ἐπ' εὐρέα πόντον (II, IX, 72).

22. *adversis rerum undis*] Man sammenligner Epist. II, 2, 202: non tamen *adversis* aetatem ducimus *austri*. Tanken vilde ikke have været væsentligt forandret, dersom Digteren havde sagt: *adversarum rerum undis*. — Ulykker sammenlignes ofte med Havets Bølger, der true med at opsluge Den, som er stedt i Fare. Cfr. Anm. til I, 4, 16 S. 18. — *immersabilis*] Cfr. PIND. Pyth. II, 145: ἀβάπιστός εἰμι, φελλός ὡς ὑπὲρ ἔρκος, ἄλμας. HORAT. Od. IV, 4, 65: *Merses profundo, pulchrior evenit.*

23. *Sirenum voces*] I Odysseens (XII, 39 sqq. 158 sqq.) ere Sirenerne quindelige Vasener, som boe paa en Ø imellem Kirkes Ø og Skylla med Charybdis; de sidde paa

en blomsterrig Eng og løkke ved deres Sang de Forbiseilende til sig, hvorved disse lide Skibbrud paa Dens Kyster. Odysseus, som af Kirke er bleven advaret om den truende Fare, tilstopper, da han nærmer sig Den, sine Staldbroders Dren med Bix, for at de ikke skulle høre Sirenernes Sang, men lader sig selv binde til Masten for at kunne høre den uden Fare. Det befindes, at han har handlet viseligt i at sætte sig selv ud af Stand til at følge Fristelsen; thi da han, fortryllet af Sirenernes Sang, vinder til sine Staldbrodre, at de skulle løse ham, binde de ham efter hans tidligere Befaling fastere. Saaledes slipper han derfra. — Senere Forfattere vidste Mere at fortælle om Sirenerne; de kaldte dem Døtre af Flodguden Achelooos ved Melpomene (APOLLOD. I, 3, 4; HYGIN. Praef. p. 13 ed. Stav.; fab. 141) eller Terpsichore (APOLLON. Rhod. IV, 895 sq.) eller Sterope, Porthaon's Datter (APOLLOD. I, 7, 10); eller ogsaa af Phorkos (SOPHOCL. ap. Plutarch. Quaest. Conviv. IX, 14, 6 § 6). Nogle sagde, at de vare to Aglaopheme og Thelxinoe (EUSTATH. ad Od. XII, 167 p. 1709, 45 ed. Rom.); Andre, at de vare tre Parthenope, Ligeia og Leukosia (EUSTATH. Ibid.), eller ogsaa Thelxiope eller Thelxinoe, Molpe og Aglaophonos (SCHOL. Apollon. Rhod. IV, 892) eller Thelxiepeia, Molpe og Peisinoe (HYGIN. Praef. p. 13). De stildres som bevingede Dvinder, der fra Laarene af have Fuglestikkelse: *ἄλλο μὲν οἰωνοῖσιν, ἢ ἄλλο δὲ παρθενικῆς ἐναλίγκιαι ἔσπον ἰδέσθαι* (APOLL. Rhod. IV, 898 sq.; cfr. HYGIN. Fab. 125 p. 222; MILLIN Gall. Myth. 13, 313; 80, 312; Müller Archäol. der Kunst § 393, 4). — Om denne Mythe oprindeligen har havt en allegorisk Betydning, vil jeg ikke afgjøre; men det laa ikke meget fjernt at tillægge den en saadan (cfr. XENOPH. Mem. II, 6, 11; CICER. Fin. V, 18, 49). En allegorisk Benyttelse af

Mythen, som nærmer sig den, der hos de Nyere er bleven den sædvanlige, at man ved en Sirene forstaaer en Forføreriske, sigdes hos Seneca i 31te Brev: *Agnosco Lucilium meum: incipit quem promiserat exhibere. Sequere illum impetum animi, quo ad optima quaeque calcatis popularibus bonis ibas. Non desidero maiorem melioremque te fieri, quam moliebaris. Fundamenta tua multum loci occupaverunt: tantum effice, quantum conatus es, et illa, quae tecum in animo tulisti, tracta. Ad summam sapiens eris, si cluseris aures, quibus ceram parum est obdere; firmiore spissamento opus est, quam in sociis usum Ulixem ferunt. Illa vox, quae timebatur, erat blanda, non tamen publica; at haec, quae timenda est, non ex uno scopulo, sed ex omni terrarum parte circumsonat. Praeterehere itaque non unum locum insidiosa voluptate suspectum, sed omnes urbes.* — HORAT. Satir. II, 3, 14: *Vitanda est improba Siren || Desidia.*

Circae pocula] Kirke, en Datter af Helios og Perse, Okeanos's Datter, Søster til den Kolchiske Konge Aietes, er i Odysseens (X, 135 sqq.) en skønloftet, straffelig Gudinde, som boer paa Den Aiaia (*Aiaia*). Da Odysseus, efter at være sluppet bort med eet Skib fra Kæstrygonernes By, har lagt til ved denne Ø, sender han Halvdelen af sine Folk, 22 Mand, under Anførsel af Eurylochos op paa den for at undersøge den. Da de nærme sig Kirkes Bolig i Skoven, træffe de paa tamme Ulve og Løver, hvilke hun selv havde fortryllet ved sine Trolddomsmidler; hun indbyder dem til sig, beverter dem med Mad og Drikke og forvandler dem derpaa ved at berøre dem med sin Tryllestav til Svin. Alene Eurylochos, som af Frygt for Svig er bleven udenfor Huset, bringer Odysseus Budskab om, at hans Staldbrodre ere forsvundne. Odysseus, som nu selv gaar op paa Den for

at erfare deres Skjebne, træffer undervejs Hermes, der lærer ham, hvorledes han skal forholde sig, og giver ham en Urt Moly, ved hvis Kraft han kan undgaae Fortryllelsen. Kirke indbyder ham nu venligt til sig og rækker ham den fortryllede Drik i et gyldent Bæger; han drikker, men uden at blive forvandlet. Derpaa berører hun ham med Tryllestaven og byder ham at gaae til Svinestien og lægge sig imellem sine Staldbrødre; men han drager sit Sværd og farer ind paa hende, som om han vilde dræbe hende, hvorpaa hun omfavner hans Knæ, erkjender i ham Odysseus og tilbyder ham sin Kjærlighed. Efterat han har ladet hende sværge en høi Ed paa, at hun ikke har Ondt isinde imod ham, modtager han hendes Tilbud. Efter hans Anmodning giver hun hans forvandlede Staldbrødre deres forrige Skikkelse tilbage, hvorpaa de alle tilbringe et heelt Aar hos hende i Herlighed og Glæde. Da han endelig onstet at fortsætte sin Reise, erklærer hun ham, at han først maa reise til Hades for at raadspørge Thebaneren Teiresias's Aand, og giver ham de fornødne Underretninger til denne Reise. Efter hans Tilbagekomst dertfra tager hun igjen imod ham, beskriver ham de Færer, som endnu true ham under Reisens Fortsættelse, og sender ham ædeligen en gunstig Binde til Afreisen (XII, 16—150).

24. *quae si—bibisset*] Odysseus temte rigtignok det ham af Kirke rakte Tryllebæger (Od. X, 318), dog ikke som hans Staldbrødre i ubetænksum Begjerlighed, men forberedt paa Faren og væbnet derimod med den af Hermes modtagne Moly. Den allegoriske Forklaring af Fortællingen om Kirke, at Menneskene ved at hengive sig til de sandselige Lyster blive til Svin, har allerede Sokrates givet de første Linier til: *Οἴσθαι δ' ἔφη ἐπισκόπων, καὶ τὴν Κίρκην ὅς ποιεῖν τοιούτοις πολλοῖς δειπνίζουσαν, τὸν δὲ Ὀδυσσεῦ Ἐρμοῦ τε ἰποθημοσύνη καὶ αὐτὸν ἐγκρατῆ ὄντι καὶ ἀποσχόμενον*

τοῦ ὑπέρ τὸν καιρὸν τῶν τοιούτων ἀπίσθαι διὰ τοῦτο οὐ γενέσθαι ἔν (XENOPII. Mem. I, 3, 7).

25. *Sub domina meretrice*] Eigesom dominus er en Gier i Almindelighed (Od. II, 13, 12; 14, 21; 15, 8; III, 1, 36. 38; 16, 25; Satir. II, 2, 92; 3, 113; 5, 12; 6, 14; 8, 93; Epist. I, 2, 48; 6, 46; 16, 10; II, 2, 174; — terrarum dominos deos, Od. I, 1, 6) og navnlig en Slave eller Slavindes Besidder og Herre (Od. II, 4, 6; Sat. II, 3, 286; 7, 3. 75; Epist. I, 18, 74; II, 2, 162), saaledes er domina Slaves eller Slavindens Frue (Od. III, 27, 65; Sat. I, 5, 55. 67; cfr. Fortuna domina aequoris, Od. I, 35, 6; domina Roma, IV, 14, 44). Da desuden Gisserne kaldte deres Beherskerinder dominae (Od. II, 8, 19; 12, 13), betegner Ordet her godt det dobbelte Forhold, hvori Odysseus kunde komme til at staae til Kirke. — At et Mennekte ved at lade sig beherske af en Videnskab gjør sig til Slave, siger Digteren Ep. I, 10, 39: Sic qui pauperiem veritus potiore metallis || Libertate caret, dominum vehet improbus atque || Serviet aeternum, quia parvo nesciet uti. Cfr. Satir. II, 7, 66 sq. 93 sq.; Epist. I, 16, 63 sqq.

turpis] Ved dette Ord synes Digteren at betegne, at Odysseus ved en Forvandling vilde have mistet sin smukke menneskelige Skabning og have faaet en hæslig Dyrskikkelse (cfr. Od. II, 8, 4; III, 27, 53; Epod. 5, 19; Satir. I, 2, 102; 3, 100; II, 1, 65; Ep. I, 16, 45; A. P. 3); ved *excors*, *ἄνοος*, at han vilde have mistet Forstanden og være bleven et uformuftigt Dyr (cfr. Sat. II, 3, 67; CICERO. Tuscul. I, 9, 18). Mod den her antagne Forklaring af *excors* har man gjort den Indvending, at det i Odysss. X, 239 sq. hedder om Odysseus's til Sviin forvandlede Staldbrodre: οἱ δὲ σῶν μὲν ἔχον κεφαλὰς φωνήν τε τρίχας τε || καὶ δέμας, ἀντὰρ νοῦς ἦν ἔμπεδος ὡς τὸ πάρος περ. Men

hertil er det med Rette bemærket, at Horatius ogsaa i Epod. 17, 15 sqq. har fremstillet Forvandlingen saaledes, som om de ved den ogsaa havde mistet deres Menneſteforſtand; det hedder nemlig om dem, da Kirke ophæver deres Fortryllelse: *tunc mens et sonus* || *Relapsus atque notus in voltus honor.* — Det er iøvrigt iffe umuligt, at Hor. ved Balget af Ordene i dette Vers har tænkt paa det Raad, Hermes giver Odysseus, førend han gaaer til Kirke, at han ſkal tage hende i Ed, *μή σ' ἀπογυμνωθέντα κακὸν καὶ ἀνήνορα θείῃ* (Od. X, 301 coll. 341).

26. *canis immundus*] Baade Hunden og Svinet tilſkræve de Gamle betydelig Sandſelighed (*ἀσέλγεια*); ſ. Gr. LACTANT. Institutt. III, 8, 7: *Quod si asino aut cani aut sui facultas loquendi tribuatur, quaerasque ab his, quid sibi velint, quum feminas tam rabide conſectantur, ut vix divelli queant, cibos etiam potumque negligant; cur aut alios mares violenter abigant aut ne victi quidem absistant, sed a fortioribus saepe contriti eo magis insectentur; cur nec imbres nec frigora pertimescant, laborem suscipiant, periculum non recusent: quid aliud respondebunt, nisi summum bonum esse voluptatem?* Ibid. § 9: *Aiunt Cyrenaici virtutem ipsam ex eo esse laudandam, quod sit efficiens voluptatis. Verum, inquit obscœnus canis aut sus ille lutulentus; nam ideo cum adversario summa virium contentione depugno, ut virtus mea pariat mihi voluptatem, cuius expers sim necesse est, si victus abscessero.* — PETRON. Satiric. 74: *Fortunata maledicere Trimalchionem coepit et purgamentum dedecusque praedicare, qui non contineret libidinem suam; ultimo etiam adiecit Canis.* — FESTUS s. v. *Suillum genus* p. 247: *Suillum genus invisum Veneri prodiderunt poetae ob interfectum ab apro Adonim, quem diligebat dea; quidam autem, quod immundissimi sint sues ex omni mansueto*

pecore et ardentissimæ libidinis, ita ut opprobrium mulieribus inde tractum sit, quum *subare et subire* dicuntur. — Om Hundens urenlige Levemaade see Hon. Sat. II, 2, 56 ibi Intt., om Svinet Epist. II, 2, 75: lutulenta sus. Cfr. SIMONID. Carm. de Mulieribus vs. 1 sqq. 12 sqq.

27—31. Ligesom Homeros i Odysseus har fremstillet et Exempel paa den vise og dygtige Mand, saaledes har han i Skildringen af Penelopes Veilere og de unge Phæaker givet os et Billede af de almindelige Mennesker, der leve for at leve uden at kjende høiere Interesser end de sandfælige.

27. Nos] Naar Digteren ved at bruge første Person regner sig selv med blandt dem, han gjør til Gjenstand for sin Satire, kunne Andre, der fele sig trufne, ikke blive fortørnede over, at han ikke har behandlet dem bedre. Ved nos har Hor. vel nærmest tænkt paa sine Samtidige, om hvilke der i Almindelighed ikke lod sig sige meget Godt; men hans Læsere skulle ikke glæde sig over, at han ikke har talt om dem. Hvad han har sagt, vil vel til alle Tider gjælde om Folk, som de ere fleest, dem, hvis Lykkesløb vil kunne fortælles med de samme Ord som den 90aarige Oldings hos Gellert:

D Ruhm, bring' in der Nachwelt Ehren!
 Du Ruhm, den sich mein Greis erwarb!
 Hört, Zeiten, hör't's! Er ward geboren,
 Er lebte, nahm ein Weib und starb.

Numerus bruges som det Græske ἀριθμός om Mennesker, der ligesom de Romerske capite censi blot tælles efter Hoveder, men veie meget lidet paa Dydens og Sandhedens Vægtstaal. Hos Euripides (Heraclid. 997 sq.) siget Eurystheus om Heracles: εἰδὼς μὲν οὐκ ἀριθμὸν, ἀλλ' ἐτησίμως || ἀνδρ' ὄντα τὸν σὸν παῖδα· καὶ γὰρ ἐχθρὸς ὢν || ἀκούσεται τὰ γ' ἐσθλά, χρηστὸς ὢν ἀνὴρ. Hos samme Digter siget Hekabe om sine Børn: ἀριστεύοντ' ἐγεινάμην

τέκνα, || οὐκ ἀριθμὸν ἄλλως, ἀλλ' ὑπερτάτους Φρυγῶν (Troad. 475 sq.). Hos Aristophanes siger den over sin Søns fuldendte Dydragelse frydefulde Strepfiades: εὐ γ', ὦ κακοδαίμονες, τί κάθησθ' ἀβέλτεροι, || ἡμέτερα κέρδη τῶν σοφῶν, ὄντες λίθοι, || ἀριθμὸς, πρόβατ' ἄλλως, ἀμφορῆς νενησμένοι; (Nub. 1201 sqq.). — Liv. III, 33, 5: Supplere ceteri numerum. VIRG. Aen. VI, 545: explebo numerum. — *fruges consumere nati*] Jorden frembringer Afgrøde, der skal fortæres; altsaa maae der ogsaa være Mennesker til det Hverv.

28. *Spcnsi Penelopae*] Penelope, Ikaros's Datter, havde i sin Mand Odysseus's Graværelse mangfoldige Beileere fra Ithaka og de omliggende Øer (108 angives i Od. XVI, 247 sqq.). Da hun hverken vilde give Nogen af dem sit Ja eller vise dem alle fra sig (Od. II, 87 sqq.), mødte de med deres Tjenerstab (ti omtales Od. XVI, 249 sqq.) dagligen i Odysseus's Huus, hvor de spiste og drak og bedrev andet Uvæsen (Od. I, 90 sqq. 245 sqq.; XVI, 122 sqq.; XVIII, 320 sqq.; XX, 6 sqq.; XXII, 424 sqq. osv.). Efter Odysseus's Hjemkomst bleve de alle dræbte. — *Sponsi* her for proci, *μνηστῆρες* (cfr. HORAT. Satir. II, 5, 7. 78).

Alcinoique — iuventus] Alkinoos er Konge over Phæakerne paa Den Stheria. Da Odysseus alene seiler bort fra Dgygia, Kalypsos D, bliver hans Fartoi knuust i en Storm; men han selv frelses ved Leukotheas Hjælp og kommer nogen i Land paa Stheria (Od. V, 262 sqq.). Her møder han først Kongens Datter Nausikaa, som giver ham Klæder og Føde og fører ham til Phæakernes By (Od. VI). Da han om Aftenen gaaer ind i Kongens Huus, leder han Alkinoos og hans Kone Arete om, at de ville skaffe ham hjem til hans Fædreland. De love ham dette; Phæakerne behandle ham, uden at vide, hvem han er, med

Belvillie og give ham Foræringer; endelig aabenbarer han sit Navn og fortæller dem sine Hændelser, siden han forlod Ilios (VII—XII). Han modtager derpaa endnu flere Foræringer og sendes efter to Dages Ophold hos dem ufsadt til Ithaka (XIII, 1—187). — Phæakerne ere udmærkede Sømand (VI, 270 sqq.; VII, 34 sqq. 317 sqq.). Deres Skibe gaae uden Styrmand og Roer, hvorhen de Reisende ville (VIII, 557 sqq.). Af den Beredvillighed, hvormed de give Odysseus Foræringer (VIII, 386 sqq.; XI, 339 sqq.; XIII, 13 sqq.), og af den Pragt og Jürlighed, der hersker i Alkinoos's Huus og Have (VII, 81 sqq.), seer man, at Digteren har tænkt sig dem som et velhavende Folk, der forstod at nyde Livet. Deres Sysler skildrer Alkinoos selv i følgende Vers: *Ὁδὲ γὰρ πυγμαχοὶ εἰμὲν ἀμίμονες οὐδὲ παλαισῖαι, ἢ ἀλλὰ ποσὶ κραίνῳς θέομεν καὶ νησὶν ἄριστοι ἢ αἰεὶ δ' ἡμῶν δαίς τε φίλη, κίθαρίς τε χοροὶ τε, ἢ εἵματα ἰξήμοιβα, λοστρά τε θερμὰ καὶ εὐναί* (VIII, 246 sqq.); om deres Færdighed i Dands see VIII, 102 sqq. 250 sqq. 370 sqq. — Phæakerne anføres af sildigere Forfattere som Exempler paa Bellevnet og Dverdaadighed, f. Ex. ATHEN. V, 19 p. 192 C. D.; VIII, 14 p. 336 B.; XII, 7 p. 513 B. C., 41 p. 531 A. B.; MACROB. Saturn. VII, 1 p. 203 ed. Bip.; HORAT. Ep. I, 15, 24: *Pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti.* — *Alcinoi iuventus* betegner de unge Phæaker, paa hvilke Hor.s Skildring i Almindelighed passer, uagtet man ikke til ethvert enkelt Træk deraf kan paavise tilsvarende Homeriske Steder.

29. *In cute curanda*] *Cutem curare* er at pleie sit Lægeme, vid. Ep. I, 4, 15; IUVENAL. II, 105; cfr. *pelliculam curare* Sat. II, 5, 38; *genium curare* Od. III, 17, 14.

30. *pulchrum fuit*] i. e. honestum visum est; cfr. vs. 3. — *In medios dies*] Romerne vare i Almindelighed tid-

ligt paaferde og pleiede at staae op med Solen, ja før den; see nedenfor B. 35; Ep. I, 17, 6; 18, 31; II, 1, 112 sq. — SENEC. Epist. 122, 1: Detrimentum iam dies sensit: resiliuit aliquantum, ita tamen ut liberale adhuc spatium sit, si quis cum ipso, ut ita dicam, die surgat. Officiosior meliorque, si quis illum exspectat et lucem primam excipit. Turpis qui alto sole semisomnus iacet, cuius vigilia medio die incipit; et adhuc multis hoc antelucanum est. Sunt qui officia lucis noctisque perverterint nec ante diducant oculos hesternae graves crapula, quam adpetere nox coepit.

31. *cessatum ducere curam*] I dette paa forffjellige Maader forandrede og forklarede Sted synes det naturligt at antage, at *cessatum* staaer i samme Betydning som *ut cesset*, som PLAUT. Poenul. Prolog. 20: *Neu sessum ducat*, dum histrio in scena siet. Stich. I, 3, 82: *Stullitia est, pater, venatum ducere* *invitas canes*. Altsaa at føre Sorgen, saa at den hører op o: at forslaae Sorgen; det er imidlertid ikke nødvendigt at skrive *Curam* og antage, at Sorgen er personificeret (hvorvel dette kan forsvares af Od. II, 16, 11 sq. 21 sq.; III, 1, 39 sq.). Man har sammenlignet det Platydste Udtryk: *syn Sorge spelen leiden* (sine Sorge spielen führen); vi sigte at lade Fiolen sørge*). — At Phæacerne satte Priis paa Musiken, have vi seet ovenfor af Od. VIII, 248; vi kunne tilføie, at deres Sanger hedder Demodokos, som oftere omtales, Od. VIII, 43 sqq. 62 sqq. 105 sqq. 254 sqq. 487 sqq.; XIII, 27 sq. — Jøvrigt bemærker Digteren selv: *minuentur atrae || carmine curae* (Od. IV,

*) Maaskee hører hertil PLAUT. Mostell. III, 2, 40 sqq.: *Musice, hercle, agitis actatam*, ita ut vos decet: || *Vino et victu, piscatu probo, electili, || Vitam colitis*.

11, 35 sq.) og *Perfundi nardo iuvat et fide Cyllenea* || *Levare diris pectora sollicitudinibus* (Epod. 13, 9 sq.). Cfr. Od. I, 26, 1 sq.; III, 1, 20 sq.; CICER. Tuscul. IV, 2, 3. Hvad han altsaa dadler, kan ikke være den fornuftige Brug af Musikken, men dens Misbrug, naar enhver fornuftig Tanke forjages ved larmende Uystighed. SENECA. de Provident. c. 3 p. 313: *Feliciorem ergo tu Maecenatem putas, cui amoribus anxio et morosae uxoris quotidiana repudia deslenti somnus per symphoniarum cantum ex longinquo lene resonantium quaeritur?* Cfr. CICER. Pison. 10, 22. — *Strepitus* bruges ogsaa om Uvrens Toner Od. IV, 3, 17: *O testudinis aureae* || *Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas.* Cfr. Epist. I, 14, 25 sq.: *nec (subest) meretrix tibicina, cuius* || *Ad strepitum salias terrae gravis.*

32—63. Digteren giver indtil Slutningen af Brevet en Række moralske Betragtninger, der vel ere aphoristisk fremsatte, men dog løbe sammen i den Hovedtanke, at man ikke kan være lykkelig uden aandelig Ro og Tilfredshed (cfr. Od. II, 16); for at opnaae denne maa man hengive sig til Philosophiens Studium (cfr. Ep. I, 1, 33 sqq.), og navnlig maa Unglingen intet Dieblis opsætte, inden han anvender sin hele Aandskraft derpaa. Jovrigt er der ingen Grund til at antage, at den Vollius, til hvem Brevet er skrevet, mere trængte til disse Formaninger end enhver af hans Jevnaldrende. Digteren taler til Een og overlader sine Læsere at tage hver sin Deel af hans Ord.

32—37. Naar Rovere kunne være tidligt paasærde for at vinde timelig Fordeel ved Forbrydelser, bør Unglingen kunne være ligesaa slink, naar det gjælder hans aandelige Vel. Det kan vel forekomme ham behageligt at dovne; men den Nydelse, han har fundet i sin Magelighed, vil han siden komme til at hode for, naar de Videnskaber, som han har forsoemt at blive

Herre over ved at studere itide, berøve ham Sønnen; han vil da finde, at han har handlet ligesaa taabeligt som Den, der af Magelighed ikke har villet gjøre sig legemlig Bevægelse, men siden, naar han derved har paadraget sig Battersot, af Lægen tvinges til at gjøre sig Motion i en Tilstand, hvori det generer ham mere, end Tilfældet vilde have været i hans sunde Dage.

32. *de nocte*] 3: medens det endnu er Nat; cfr. *media de nocte* (Ep. I, 7, 88; 18, 91; Sat. II, 3, 238); *media de luce* (Ep. I, 14, 34); *de die* (Epod. 13, 4); *de medio die* (Sat. II, 8, 3). HAND Tursell. II p. 203 sqq. At man iøvrigt baade i og udenfor Rom kunde være udsat for at overfaldes af Røvere, sees f. Ex. af CICER. Milon. 19, 50; TIBULL. I, 2, 25 sq.; HORAT. Sat. I, 2, 43; JUVENAL. III, 302 sqq.

34. *curres hydropicus*] Digteren antyder, at altfor stor Magelighed kan foranledige Battersot, og i denne Pathogenie understøttes han af Lægers Udsagn; saaledes omtaler F. L. Baug *hydropici tumores*, der opstaae *sub vita otiosa, sedentaria* (Praxis Medica p. 520 ed. sec.). — SERV. ad Virg. Georg. I, 124: *veterno*) pigritia, otio, quia plerumque otiosos solet hic morbus incessere. Plautus in Addicto: *Opus facere nimio quam dormire mavolo; ¶ veternum metuo. Veternus autem dicitur morbus intercus, id est ἰδρωψ, qui homines efficit pigros.* — FESTUS p. 158 ed. Lindem.: *Veternosus* dicitur, qui gravi premitur somno. Cato *veternosum hydropicum* intelligi voluit, quum ait: *Veternosus quam plurimum bibit, tam maxime sinit.* — M. CATO ap. Gell. I, 15: Numquam tacet, quem morbus tenet loquendi, tamquam *veternosum* bibendi atque dormiendi. Cfr. PLAUT. Menaechm. V, 4, 10; HORAT. Od. II, 2, 13 sqq. — Iblandt Midlerne mod denne Sygdom foreskrevet de gamle Læger den Syge Bevægelse. HIPPOCRAT. de Affectionibus p. 522 (II p. 399 ed.

Kühn.): *σιτίοισι δὲ καὶ ποτοῖσι καὶ πόνοισι καὶ περιπάτοισι διαιτῶν, ὑφ' ὧν ἰσχνὸς καὶ ξηρὸς ἔσται καὶ αἱ σάρκες ὡς ἰσχυρόταται.* CELSUS III c. 21 (de hydropicis) p. 162 ed. Almelov.: *Multum ambulandum, currendum aliquando, et superiores maxime partes sic perfricandae, ut calorem in cutem evocet.* PORPHYRIO ad h. l.: *Hydropici iubentur a medicis currere; ita enim morbus eorum solet extenuari labore.* — *Til noles* (eller *nolis**) maa af det følgende *curres* suppleres *currere* eller et lignende *Verbum*, der tilfjendegiver en Bevægelse.

35. *ante diem*] cfr. B. 30. Horatius siger om sig selv Ep. II, 1, 112: *prius orto || Sole vigil calamum et chartas et scrinia posco.*

36. *studiis et rebus honestis*] *Dmtrent* = *studiis rerum honestarum* (cfr. *doctrina rerum honestarum*, CICER. Off. I, 42, 151), filosofiske Studier, hvoraf man kan lære, hvad Ret og Pligt er.

37. *vigil torquebere*] Dine Lidenstaber ville plage Dig saaledes, at Du ikke kan sove. Som Exempler paa saadanne Lidenstaber, som forstyrre Menneskets Ro, nævner han *invidia* og *ira*, som ogsaa forbindes Ep. I, 1, 38; om *invidia* taler han mere nedenfor B. 57 sqq.; *amor* er her maaskee i Umindelighed Begjærlighed (cfr. Ep. I, 1, 36; 7, 85; VIRG. Aen. II, 10).

37—43. Med samme Hurtighed, hvormed man søger at befrie sig for legemlige Plager, bør man ogsaa søge at helbrede sin Sjæl. Her gjælder det: godt begyndt er halvt fuldent!

---

*) Med Forbindelsen *noles—curres* kan sammenlignes Od. III, 9, 11 sq. 15 sq.; Sat. I, 2, 96 sq.; II, 4, 27 sq.; A. P. 104 sq. 112 sq. — Med *nolis—curres* Od. III, 3, 7 sq.; Sat. I, 4, 140; II, 4, 51 sqq.; A. P. 52 sq.

Naar man kun har det rette Mod til at begynde paa sin Forbedring, kan man opnaae den; vil man derimod opsætte den til bedre Tider, naaer man aldrig Maalet.

37. *Nam*] Da dette Ord antyder, at den følgende Sætning indeholder Grunden til den foregaaende, kan denne Tanke have foresvævet Digteren: Du vil blive piint; thi Du skynder Dig ikke med at helbrede din Sjæls Sygdomme. — Om den her brugte Coordination af Sætningerne istedetfor at sige: „Hvorfor opsætter Du at helbrede din Sjæl, da Du dog skynder Dig med at borttage, hvad der kan være kommet i dit Dø?" see Anmærkn. til PLAT. Apol. p. 28 E., Madvig Gram. § 320 Anm. Om Sammenligningen mellem legemlige og aandelige Sygdomme see til Ep. I, 1, 33; cfr. Ep. I, 6, 28 sqq.; II, 2, 146 sqq. SENEC. Epist. 68, 6: Nota habet quisque sui corporis vitia: itaque alius vomitu levat stomachum, alius a frequenti cibo fulcit, alius interposito ieiunio corpus exhaurit et purgat; quorum pedes dolor repetit, aut vino aut balneo abstinent, in cetera negligentes huic, a quo saepe infestantur, occurrunt. Sic in animo nostro sunt quasi caesariae partes, quibus adhibenda curatio est. Quid in otio facio? Ulcus meum curo.

39. *Est animum*] i. e. edit. Figurende Udtryk forekomme allerede i de Homeriske Digte, f. Gr. II. VI, 202: *ὄν θυμὸν κατέδων*, hvilket Cicero (Tuscul. III, 26, 63) oversætter: ipse suum cor edens. Cfr. II. XXIV, 129; Od. IX, 75; X, 143. 379. — *in annum*] *εἰς ἑῶνα*, cfr. Ep. I, 11, 23: nec dulcia differ in annum. OVID. Rem. Amor. 229 sqq.: Ut corpus redimas, ferrum patieris et ignes, || Arida nec sitiens ora levabis aqua: || Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis? || At pretium pars haec corpore maius habet.

40. *Dimidium facti cet.*] Horatius har her tænkt paa et gammelt Græsk Ordsprog, hvis Forfatter er ubekjendt. POLYB. V, 32, 1: οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀρχὴν ἡμῖσιν τοῦ παντός εἶναι φάσκοντες μεγίστην παρήνον ποιεῖσθαι σπουδὴν ἐν ἐκάστοις ὑπὲρ τοῦ καλῶς ἀρξασθαι. PLAT. Legg. VI p. 753 E: ἀρχὴ λέγεται μὲν ἡμῖσιν παντός ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἀρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἐκάστοτε· τὸ δ' ἔστι τε, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, πλέον ἢ τὸ ἡμῖσιν, καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκωμιάκεν ἱκανῶς. Cfr. de Rep. II p. 377 A.; LUCIANI Somn. c. 3 et ibi Intt., Hermotim. 3. Beslagt et det Herfiodeisse: νήπιοι, οὐδὲ ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἡμῖσιν παντός (Op. et D. 40). AUSON. Epigr. 81: Incipe: dimidium facti est coepisse. Supersit || Dimidium: rursus hoc incipe et efficies. — *Sapere aude*] AESCHYL. Prometh. 999 sq.: Τόλμησον, ὦ μάταιε, τόλμησόν ποτε || πρὸς τὰς παρούσας πημονὰς ὀρθῶς φρονεῖν. VIRG. Aen. VIII, 364: Aude, hospes, contemnere opes. Der skal undertiden mere Mod til at fatte fornuftige Tanker, end Folk i Almindelighed bilde sig ind. Cfr. Ep. II, 2, 111. — Om den af Stofferne opstillede Forfjæl mellem *sapere* og *sapientia* handler Seneca Epist. 117; han siger deri blandt Andet: Peripateticis placet nihil interesse inter sapientiam et sapere, quum in utrolibet eorum et alterum sit (§ 10). Quomodo nihil obstat, quo minus et sapientia bonum sit et habens sapientiam, sic nihil obstat, quo minus et sapientia bonum sit et habere sapientiam, id est sapere (§ 16). Inter sapientiam et sapere quid intersit nescio; scio mea non interesse, sciam ista an nesciam (§ 33). Cfr. HORAT. Ep. II, 2, 141 sqq.

41. *Incipe*] OVID. Rem. Am. 93: Sed propera, nec te venturas differ in horas; || Qui non est hodie, cras minus aptus erit. — *Recte vivendi*] Paa dette Sted er recte

vivere naturligviis at leve dydigt, som Ep. II, 2, 213; paa andre Steder betyder det at leve godt o: behageligt, som Ep. I, 6, 29; 8, 4; 16, 17; Od. II, 10, 1.

42. *Rusticus exspectat cet.*] Han bærer sig ad som Bonden, der staaer ved Bredden af en Flod og skal over paa den anden Side; men da han er for magelig til at søge et Sted, hvor han kan slippe over, bliver han staaende og venter paa, at Vandet skal løbe af, for at han da kan komme tørskoet over. Vandet bliver naturligviis ved at løbe, og han kommer ikke videre. — Digteren synes da at sigte til en eller anden Fabel, hvori dette har været fortalt om en Bonde; men da denne Fabel ingensteds omtales, foretrækker Obbarius at forklare rusticus (*ἄγροικος*) om en Døsmer. Efter denne Forklaring sammenlignes rusticus exspectat med te negliget horridus (Od. III, 21, 10): „han er saa dum, at han venter osv.“ Ved denne Forklaring vindes ikke Meget, og det er ingen urimelig Antagelse, at Hor. kan have laant Historien f. Ex. af Lucilius, hvis Satirer ere tabte. — Iøvrigt er det allerede bemærket til 1ste Brev B. 92 (S. 72), at Hor. oftere lader Billedet og Det, der betegnes derved, smelte sammen i eet Udtryk.

43. *Labitur et labetur*] Cfr. Od. II, 43, 19: *improvisa leti* || *Vis rapuit rapietque gentes.* Ep. I, 7, 21: *Haec seges ingratos tulit et feret omnibus annis.* — *volubilis*] Od. IV, 1, 40: *per aquas volubiles.* — ECCLESIAST. 1, 7: *Πάντες οἱ χεῖμαρῶοι πορεύονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἐμπιμπλαμένη. εἰς τὸν τόπον οὗ οἱ χεῖμαρῶοι πορεύονται, ἐπιστρέφουσι τοῦ πορευθῆναι.*

44—53. Menneffene stræbe paa forskjelligte Maader efter Rigdomme (cfr. Ep. I, 1, 42 sqq.); men disse kunne hverken helbrede deres Besidders Egeeme eller hans Sjæl; en Eier maa være sund paa begge Dele, dersom han skal have Glæde

af sine sammenstråbende Rigdomme; mangler denne Betingelse, har han ingen Nydelse deraf.

44. *argentum*] Dette Ord er her pecunia, som Sat. I, 1, 86; II, 3, 78; Ep. I, 18, 23; cfr. Sat. I, 1, 41; II, 3, 142; 6, 10. — *Beatus* bruges ligesom *εὐδαίμων*, *μάκαρ*, *μακάριος*, *ὄλβιος* ofte for *πλούσιος*, dives, som Od. I, 29, 1; II, 18, 14; III, 7, 3; Epod. 8, 11; Sat. II, 8, 1. *Beata uxor* er altsaa = *dotata coniux*, Od. III, 24, 19 (cfr. Ep. I, 6, 21. 36; PLAUT. Mil. Glor. III, 1, 85). SENEC. Controv. I, 6 p. 124: *Insolens malum est beata uxor. Quum immensum pondus auri orba attulerit, quum pecunia arcas nostras oneraverit, quid aliud quam beate serviemus?* — Man ser nu, hvorhen Digteren sigter: da Ægtefæber efter de Gamles Anskuelser bleve stiftede *ἐπ' ἀρότω παίδων γνησίων* (LUCIAN. Tim. 17; cfr. PLATON. Legg. XI p. 930 A) eller liberorum quaerendorum s. procreandorum caussa (ENNIUS ap. Festum s. v. *Quaeso* p. 220; PLAUT. Aulul. II, 1, 26; Capt. IV, 2, 109; TACITI Annal. XI, 27; GAIUS I, 29; GELL. IV, 3; XVII, 21 p. 417 ed. Conradi; VARRO ap. Macrob. Saturn. I, 16 p. 279 ed. Bip.), er det klart nok, at Rigdom ikke var den Egenkab, som en Mand meest burde søge hos sin tilkommende Kone; men Rigdomme vare nu en gang Tidens Løsen, og man søgte derfor at forbinde det Nyttige med det Behagelige. — *Pueri* bruges om Børn af begge Køn, som Od. II, 18, 34; III, 3, 68; 27, 21; IV, 6, 18; 9, 24; Carm. Secul. 71; Ep. I, 7, 7. 17; 20, 17.

45. *incultae silvae*] At de Gamle meget vel forstode sig paa at udrydde Skove for at skaffe sig mere Agerland, sees af VIRG. Georg. II, 207 sqq.; COLUMELL. R. R. II, 2, 8 sqq.; PLIN. H. N. XVII c. 5 s. 3 § 39; XVIII c. 6 s. 8 § 47; HORAT. Ep. II, 2, 186. — *Pacare silvam* synes at være et meget passende Udtryk om at tvinge Skoven, der hidtil har

modsat sig den menneffelige Tragten efter Binding (nemora multos ignava per annos, VIRGIL. l. c.), til at gjøre, hvad man forlanger. Man har sammenlignet VIRG. Aen. IX, 607: At patiens operum parvoque adsueta iuventus || Aut rastris terram domat aut quatit oppida bello. IUVENAL. XI, 89: Erectum domito referens a monte ligonem. VIRG. Georg. II, 239: Ea (salsa tellus) nec mansuescit arando || Nec Baccho genus aut pomis sua nomina servat.

46. *Quod satis est*] i. e. τὰ ἀρκούντα. Od. III, 1, 25: desiderantem, quod satis est, neque || Tumultuosum sollicitat mare cet. III, 16, 43: Bene est, cui Deus obtulit || Parca, quod satis est, manu. Epist. I, 10, 46: plura || cogere, quam satis est. 3 samme Betydning Ep. II, 2, 52: quod non desit, habentem. Et Lyffen iffe bestaer i at have meget Guds, er en Tante, som vor Digter paa mange Steder har udtrykt, see Od. II, 2; 16, 13 sqq.; 18; III, 1; 16; 24; IV, 9, 45 sqq.; Sat. I, 1, 41 sqq.; II, 3, 82 sqq.; cfr. Od. I, 31, 17 sqq.; III, 29, 57 sqq.; Sat. II, 6, 1 sqq.; Ep. I, 18, 107 sqq.; II, 2, 190 sqq. — SENECA. Epist. 2, 5: Non qui parum habet, sed qui plus cupit, pauper est. Quid enim refert, quantum illi in arca, quantum in horreis iaceat, quantum pascat, quantum feneret, si alieno imminet, si non adquisita, sed acquirenda computat? Quis sit divitiarum modus, quaeris: primus habere quod necesse est, proximus quod sat est.

47. *domus et fundus*] Cfr. Od. II, 3, 17 sqq.; 14, 21 sqq. — Den samme Tante har M. Terentius Varro udtrykt saaledes: Non fit thesauris, non auro pectu' solutum; || Non animis demunt curas ac religiones || Persarum montes, non atria diviti' Crassi. (NONIUS s. v. Religio p. 379; BURMANNI Anthol. Lat. III, 72). — LUCRETIVS II, 34: Nec calidae citius decedunt corpore febres, || Texti-

libus si in picturis ostroque rubenti || lactaris, quam si plebeia in veste cubandumst. Cfr. HORAT. Od. II, 16, 9 sqq.; III, 1, 41 sqq. — *Deduxit*] see Madvig Gramm. § 335 Num. 3.

49. *Valeat*] At Digteren har tænkt baade paa legemlig og aandelig Sundhed, sees af de foregaaende Ord: *aegroto corpore febres — animo curas*. — *Bene uti*] = frui, cfr. I, 7, 57; 5, 12. — *comportatis*] Man sammenligner det Græske *συγκομιζειν*, der bruges om at bringe Høsten i Huus; cfr. Satir. II, 3, 104.

51. *cupit aut metuit*] Begjerlighed og Frygt nævnes ofte i Forbindelse med hinanden, fordi Den, der attraaer et formeent Gode, i Almindelighed ogsaa vil frygte for at miste det. CICER. Paradox. I, 1, 6: *Neque enim expletur unquam nec satiatur cupiditatis sitis; neque solum, ea qui habent, libidine augendi cruciantur, sed etiam amittendi metu*. Cfr. HORAT. Ep. I, 6, 9 sqq.; 16, 65 sq.; II, 2, 156; Sat. I, 1, 76 sqq. — Iøvrigt sigter Digteren rimeligviis til de forskjellige Begjerligheder, der kunne beherske et Menneske, ifte blot til Gjerrighed.

52—53. Den, der ifte er sund, kan ingen Glæde have af sine Rigdomme, ligesaa lidet som Den, der er syg paa een eller anden Deel af Legemet, kan finde Fornøielse ved de Ting, der hos den Sunde gjøre et behageligt Indtryk netop paa de Legemsdele, der hos ham befinde sig i en lidende Tilstand. Denne Tanke oplyser Digteren ved tre Exempler (cfr. Epist. I, 11, 17 sqq.), hvoraf det første og sidste ere klare nok. Den, der har Betændelse i Dinene (cfr. Epist. I, 1, 29), kan ingen Glæde have af at betragte Malerier; Den, som har Smerte i Ørene (Ep. I, 1, 7), kan ifte fryde sig ved Musik. OVID. Amor. III, 7, 61 sq.: *Quid iuvat, ad surdas si cantet Phemius aures; || Quid miserum Thamyran picta tabella*

iuvat? — Større Bønskeligheder foraarsager det midterste Exempel. Ved *fomenta* forstaaer man i Almindelighed varme Dmslag*), som CELS. II, 17: Fomenta quoque calida sunt, milium, sal, arena: quodlibet eorum calefactum et in linteum coniectum, etiam solum linteum, si minore vi opus est; at si maiore, extincti titiones involutique panniculis et sic circumdati. Quin etiam calido oleo replentur utriculi, et in vasa fictilia (quas a similitudine lenticulas vocant) aqua coniiicitur, et sal sacco lineo excipitur demittiturque in aquam bene calidam, tum super id membrum, quod fovendum est, collocatur. Derksom nu Digteren har tænkt paa deeslige Dmslag, spørges der om, i hvilket Forhold de kunne staae til Podagriften. Af Celsus (IV, 24) erfarer man, at der i visse Tilfaelde brugtes varme Dmslag mod Podagra. Ubi dolor vehemens urget, interest, sine tumore is sit, an tumor cum calore, an tumor iam etiam obcaluerit. Nam si tumor nullus est, calidis fomentis opus est. Aquam marinam vel muriam duram fervefacere oportet, deinde in pelvem coniiicere, et quum iam homo pati potest, pedes demittere superque pallam dare et vestimento legere, paulatim deinde iuxta labrum ipsum ex eadem aqua leniter infundere, ne calor intus destituat, ac deinde nocte cataplasmata calefacientia imponere maximeque hibisci radicem ex vino coctam**). Derimod hedder det strax efter: Si vero

---

*) Eller rettere sagt ikke Dmslag, men forskjellige tørre Gjenstande, der lagdes paa eller bandtes om det syge Lem for at frembringe Varme; quod Danice dicere non est. Hvad vi kalde Dmslag, hedder cataplasmata.

***) APUL. Metam V p. 102 ed. Bip.: Ego vero maritum articulari etiam morbo complicatum curvatumque ac per hoc rarissime Venerem meam recolentem sustineo, plerumque detortos et duratos in lapidem digitos eius perficans, fomentis olidis et pannis

tumor calorque est, utiliora[que] sunt refrigerantia, recteque in aqua quam frigidissima articuli continentur; sed neque quotidie neque diu fiat, ne nervi indurescant. Imponendum vero est cataplasma, quod refrigeret; neque tamen in hoc ipso diu permanendum, sed ad ea transeundum, quae sic reprimunt, ut emolliant. Denne Cur, at bruge foldt Band imod Podagra, foreskrev ogsaa Hippocrates: *Τὰ δὲ ἐν ἄρθροισιν οἰδήματα καὶ ἀλγήματα ἄτερ ἔλκεος καὶ ποδαγρικὰ καὶ σπᾶσματα, τούτων τὰ πλεῖστα ψυχρὸν πολλὸν καταχέομενον ῥηίξει τε καὶ λοχναίνει καὶ ὀδύνην λείει, νάρκη δὲ μετρίῃ ὀδύνης λυτικὴ* (Aphorism. V, 25; III p. 742 ed. Kühn.; cfr. de Liquid. usu II p. 161 sq.). Man antog nemlig, at Podagraen som en brændende Smerte (cfr. CICER. Fin. V, 31, 94) maatte fordrives ved kølende Midler (cfr. PLIN. H. N. XXVI c. 10 s. 64 § 100 sq.*). — Derfom man nu ikke vil antage, at Digteren har villet gjøre den medicinske Bemærkning, at varme Dmslag ikke vare gavnlige for Podagriften, men at man f. Ex. burde foretrække det kolde Band, der netop paa hans Tid som i Mode ved Antonius Musa (Ep. I, 15), maa man vel følge Dünkers Mening, der antager, at her ved fomenta ikke skal forstaaes Dmslag som Pægemidler imod Podagra, men „Reizmittel der Füße, wie sie der Curus der entarteten Römer schuf, eine üp-

---

sordidis et foetidis cataplasmatibus manus tam delicatas istas adurens, nec uxoris officiosam faciem, sed medicae laboriosam personam sustinens. Cfr. HORAT. Sat. I, I, 80 sqq.

*) Nyere Læger ville hverken anbefale varme Dmslag eller foldt Band, men foreskrive at bedække de smertende Articulationer med Bortast, Flanel eller, naar Heben ikke er altsfor stor, med kartet Faareuld, et Kammskind osv. See Baumgärtner Physiologie overs. af Ab. Frier 1ste Bd. S. 540 sq.; C. W. Hufeland Enchiridion medicum, 5te Aufl. 1839, S. 187; Bang Praxis Medica p. 245.

vige Behandling der Fødder, die dem Gesunden wohlthat.“
 Bevøiser for denne Betydning af Ordet har han troet at finde
 i følgende Stæder af Seneca. De Provident. 4 p. 319:
 Quem specularia semper ab adflatu vindicarunt, cuius pedes
inter fomenta subinde mutata tepuerunt, cuius coenationes
 subditus et parietibus circumfusus calor temperavit, hunc
 levis aura non sine periculo stringet. — De Vita beata c.
 11 p. 539 sq.: Adspice Nomentanum et Apicium, terrarum
 ac maris (ut isti vocant) bona conquirentes et super men-
 sam recognoscentes omnium gentium animalia. Vide hos
 eosdem e suggestu rosae exspectantes popinam suam, aures
 vocum sono, spectaculis oculos, saporibus palatum suum
 delectantes. *Mollibus lenibusque fomentis totum lacessitur
 eorum corpus*; et ne nares interim cessent, odoribus variis
 inscitur locus ipse, in quo luxuriae parentatur. Hos esse
 in voluptatibus dices; nec tamen illis bene erit, quia non
 bono gaudent. — Epist. 51, 5: Una Hannibalem hiberna
 solverunt, et indomitum illum nivibus atque Alpibus virum
 enervarunt *fomenta* Campaniae. — Epist. 90, 17: Tecta
 tegumentaque et *fomenta* corporum et cibi et quae nunc
 ingens negotium facta sunt obvia erant et gratuita et opera
 levi parabilia. PERRON. Satiric. c. 98: Giton amplexus
 iam mitigatum osculis tamquam *fomentis* aggressus est*).
 Düntzer mener nu, at *fomenta* i denne Betydning „als
 Reizmittel der Fødder“ iffe kunne gjøre Podagriften godt. Hans
 Forklaring er uregteligt ganske snib; men det forekommer mig
 endnu at trænge til Beviis, at saadanne Midler (hvori de
 egentligt have bestaaet, indlader Düntzer sig iffe paa at for-
 klare) iffe kunne virke behageligt ogsaa paa Podagriften.

---

*) Bløddagtige Mennesker brugte ogsaa at lade deres Lemmer, navnlig
 Fødderne, frotere; see ATHEN. VI p. 256 F. sq.; SENEC. Epist.
 66 extr.; MARTIAL. III, 82, 13 sq.

51 - 63. Kun naar Hjertet er reent, kan Mennesket have en reent Nydelse; alle Videnskaber forstyrre Sjælens No og forgifte altsaa Nydelsen. Derfor maa man vogte sig for sand-
felige Begjertligheder, Havesyge, Misundelse og Brede.

54. *Sincerum est nisi vas cel.*] Ved Karret forstaaes naturligviis den menneskelige Sjæl, der maa være reent o: fri for Videnskaber, dersom de udvortes Goder ikke skulle give mere Galde end Glæde (cfr. Satir. I, 3, 55: At nos virtutes ipsas invertimus atque || Sincerum cupimus vas incrustare).
ΕΡΙCΤΕΤ. ap. Gell. XVII, 19: "Ανθρωπε, ποῦ βάλλεις; σκέψαι εἰ κακάθαρται τὸ ἀγγεῖον· ἂν γὰρ εἰς τὴν οἴησιν αὐτὰ βάλλῃς, ἀπώλετο· ἦν σαπῆ, ἦ οὖρον ἦ ὄξος γένοιτο ἂν ἢ τι τούτων χειρόν. § Dpregnelsen af Epikuros's Fortjenester hedder det hos Lucretius (VI, 9 sq.):

Nam cum vidit Hic, ad victum quae flagitat usus,
Et per quae possent vitam consistere tutam, 10.
Omnia iam ferme mortalibus esse parata:
Divitiis homines et honore et laude potentes
Affluere atque bona natorum excellere fama;
Nec minus esse domi cuiquam tamen anxia corda,
Atque animum infestis cogi servire querelis: 15.
Intellexit ibi vitium vas efficere ipsum,
Omniaque illius vitio corrumpier intus,
Quae conlata foris et commoda cunq̄ venirent;
Partim quod fluxum pertusumque esse videbat,
Ut nulla posset ratione explerier unquam; 20.
Partim quod taetro quasi conspurcare sapore
Omnia cernebat, quaecunq̄ receperat intus.
Veridicis igitur purgavit pectora dictis
Et finem statuit Cuppedinis atque Timoris
Exposuitque Bonum Summum, quo tendimus omnes, 25.

Quid foret, atque viam monstravit tramite prono,
 Quo possemus ad id recto contendere cursu.

55. *Sperne voluptates*] Ordret voluptates betegner alle sandfælige Lyfter. Solon har sagt (ap. STOB. Florileg. VI, 10): *Ἡδονὴν φεύγε, ἣ τις ὕστερον λύπην φέρει*. Alexis (Ibid. 24): *Φεύγ' ἡδονὴν φέρουσαν ὕστερον βλάβην*. Cfr. HORAT. Satir. I, 2, 39; Epist. I, 18, 21; II, 1, 107.

56. *Semper avarus eget*] Om avarus see Ep. I, 1, 33. — Den her fremførte Tante forekommer ofte hos de Gamle; cfr. Od. II, 2, 9 sqq.; III, 16, 17 (Crescentem sequitur cura pecuniam || Maiorumque fames) og 28 (magnas inter opes inops) og 42 (Multa petentibus || Desunt multa); III, 24, 62 sqq.; Sat. I, 1, 38 sqq.; Ep. II, 2, 147 sq. IUVENAL. XIV, 139 sq.: Crescit amor numi, quantum ipsa pecunia crevit; || Et minus hanc optat, qui non habet. AUSON. Epigr. 134: Non est dives opum dives, nec pauper inopsque || Infelix; alio nec magis alter eget. || Dives eget gemmis, Cereali munere pauper; || Sed quum egeant ambo, pauper egens minus est. — *Certum voto pete finem*] Sø og et bestemt Maal med dit Duffe o: udstræk dit Duffe ikke videre end til et bestemt Maal. Digteren tillader altsaa at tragte efter et vist Maal af Eiendom; hvor høit Maalet skal sættes, siger han ikke her, men har vel tænkt paa Quod satis est (B. 46); cfr. Satir. I, 1, 28 sqq. 73 sqq. 92 sqq. 106 sq. (Est modus in rebus, sunt certi denique fines, || Quos ultra citraque nequit consistere rectum). SENEC. Consol. ad Helv. 11: Sestertium centies aliquis extimuit, et quod alii voto petunt, veneno fugit..... Haec accidunt divitias non ad rationem revocantibus, cuius certi sunt fines, sed ad vitiosam consuetudinem, cuius immensum et incomprehensibile arbitrium est. Cupiditati nihil satis est, naturae satis est etiam parum..... Qui continebit se

intra naturalem modum, paupertatem non sentiet; qui naturalem modum excedet, eum in summis opibus quoque paupertas sequetur. — Epist. 119, 6: Qui multum habet, plus cupit; quod est argumentum nondum illum satis habere; qui satis habet, consecutus est, quod numquam divitiis contingit, finem. Cfr. LUCRET. VI, 24; JUVENAL. XIV, 316 sqq.; PERS. III, 69 sqq.; V, 64 sq.

57—59. Den Misundelige bliver mager af Sorg over, at hans Næste bliver fed; Misundelse er en saa stor Piinsel, at iffe engang de grusomste Tyranner have funnet opfinde en Marter, der overgaaer den. CICER. Tuscul. IV, 8, 17: *Invidentiam* esse dicunt aegritudinem susceptam propter alterius res secundas, quae nihil noceant invidenti. Nam si qui doleat eius rebus secundis, a quo ipse laedatur, non recte dicatur invidere, ut si Hectori Agamemno; qui autem, cui alterius commoda nihil noceant, tamen eum doleat iis frui, is invidet profecto. Cfr. Ibid. III, 9, 20; 10, 21. — At Misundelse er en slem Plage, have Mange sagt; saaledes hedder det i et Epigram af en ubekjendt Forfatter (BRUNCK. Anal. 3 p. 242 ep. 429): *‘Ο φθόνος ἐστὶ κάκιστος, ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ ἢ τῆκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ καρδίην.* Og i et andet (Ibid. ep. 430): *‘Ο φθόνος αὐτὸς ἐαυτὸν εἰς βελέεσσι δαμάζει.* LUCRET. III, 74 sqq.: *Consimili ratione ab eodem saepe timore ἢ Macerat invidia: ante oculos illum esse potentem, ἢ Illum adspectari claroque incedere honore; ἢ Ipsi se in tenebris volvi coenoque queruntur.* CURT. VIII, 12, 18 (= c. 43 extr. Zumpt.): Alexander dixit, invidos homines nihil aliud quam ipsorum esse tormenta. Cfr. HORAT. Sat. I, 1, 110 sqq.; PERS. VI, 13 sq. En Skildring af Gudinden Invidia har Ovidius givet Metam. II, 760 sqq. — Sicilien har havt mange grusomme Tyranner (CICER. Verr. V, 56, 145), af hvilken

Marfag Den kaldes *nutrix tyrannorum* (OROS. II, 14). De meest berygtede ere Phalaris i Agrigentum (fra 565—549 a. Chr.) og den ældre og yngre Dionysios i Syrakusæ (a. 406—367; 367—356 og 347—343). Horatius har maaffee nærmest tænkt paa Phalaris, til hvem Kunstneren Perillos forfærdigede en Tyr af Kobber, i hvilken Tyrannen stegte Mennesker levende. Det hedder, at Tyren var saaledes indrettet, at de Strig, Mennesket udstodte under sine Piufler, lignede en Tyrs Broten. Perillos skal selv have været den Første, der blev stegt i denne Tyr. (PLIN. H. N. XXXIV c. 8 s. 19 § 89; CICER. Verr. IV, 33, 73; Pison. 18, 42; Fin. V, 28, 85; Tuscul. II, 7, 17 sq.; V, 26, 75; DIOD. SIC. XIII, 90; DOROTHEUS ap. Stob. Florileg. 49, 49; VALER. MAX. IX, 2 ext. 9; PINDAR. Pyth. I, 185 sqq.; OVID. A. A. I, 653 sq.; PERS. III, 39 sqq.).

59—63. Brede er en farlig Eidsenskab, der let kan føre lede et Menneske til for at hevne sig at begaae Noget, som han siden vil komme til at fortryde; man maa derfor af al Magt betvinge sin Heflighed, for at den ikke skal komme til at beherske Fornuften istedetfor at adlyde den. — Jøvrigt var Horatius selv noget tilbøielig til Brede (Od. III, 9, 23; Ep. I, 20, 25; cfr. Sat. I, 1, 29; Ep. II, 2, 207), hvilket maaffee har foranlediget den Ytring af ham: *quatenus excidi penitus vitium irae, || Cetera item nequeunt stultis haerentia* (Satir. I, 1, 76).

60. *Infectum*] Cfr. Od. III, 29, 46: *Neque || Diffinget infectumque reddet, || Quod fugiens semel hora vexit.* A. P. 168: *Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.* — *Dolor est aegritudo crucians* (CICER. Tuscul. IV, 8, 18). SENEC. de Ira I, 3: *Aristoteles ait iram esse cupiditatem doloris reponendi* (cfr. ARISTOT. Rhetor. II, 2 init.). Ibid. II, 32: *At enim ira habet aliquam voluptatem, et dulce est*

dolorem reddere. — *Mens* staaer ligesom *animus* B. 62 og det Græske *θυμός* i Betydningen af Hidsighed, Hefstighed. Od. I, 16, 22: *Compesce mentem! me quoque pectoris* || *Tentavit in dulci iuventa* || *Fervor et in celeres iambos* || *Misit furemtem.* OVID. *Metam.* V, 13: *Quae te, germane, furentem* || *Mens agit in facinus?*

61. *poenas — festinat*] *Dum poenas festinanter exigit; odium enim est irae impatientia, quae vindictam desiderat.* COMM. CRUQ. — *Om festinare* see til B. 12. — *odio inulto* er formodentligt *Dativ*: han paaskynder med Magt Straf for sit utilfredsstillende Had o: søger med Magt at hevne sig for ved Straffen at tilfredsstille sit Had. Med *odio inulto* kan sammenlignes Od. I, 28, 33: *precibus non linquar inultis.* De øvrige Steder, hvori Ordet *inultus* forekommer hos *Horatius*, ere ikke skiftede til at sammenlignes med dette. See Od. I, 2, 51; II, 1, 26; III, 3, 42; *Epod.* 6, 16; 17, 56; *Satir.* I, 8, 44; II, 3, 189. 297; 8, 34. — *SENEC.* *de Ira* I, 16 p. 33: *Ratio utrique parti locum dat et tempus dat; deinde advocacionem etiam sibi petit, ut excutiendae spatium veritati habeat; ira festinat.* *Ratio id iudicari vult, quod aequum est; ira id aequum videri vult, quod iudicavit.* *Ratio nihil praeter ipsum, de quo agitur, spectat; ira vanis et extra causam obversantibus commovetur.* *Ibid.* III, 1: *Cetera vitia impellunt animos; ira praecipitat.*

62. *Ira furor brevis est*] Den samme Tante er ofte udtrykt af de Gamle. *Ψηλεμον* (ap. *Stob. Floril.* 20, 4): *Μαινόμεθα πάντες, όπότ' άν όργιζόμεθα* || *τό γάρ κατασχείν έστι την όργήν πόνοσ.* *Άπολλονίος* (*Ibid.* 49): *τῆσ όξυθυμίας τώ άνθρος μανία.* *Cato* den Ældre (*Ibid.* 68): *τόν όργιζόμενον νόμιζε τού μαινομένου χρόνω διαφέρειν.* *Θημιστίος* (*Orat.* I p. 7; XXII p. 328 ed. *Din-*

dorf.): ἐγὼ οἶμαι τὴν ὀργὴν μανίαν ὀλιγοχρόνιον εἶναι. Cicerō (Tuscul. IV, 23, 52): An est quicquam similis insaniae quam ira, quam bene Ennius initium dixit insaniae (cfr. Ibid. IV, 36, 77). Seneca (de Ira I, 1): Quidam e sapientibus viris iram dixerunt brevem insaniam. — *Animum rege*] PUBL. SYRI Sentent. 43: Animo imperabit sapiens, stultus serviet. CICER. Rep. I, 38, 60: Illud vides, in animis hominum regale si imperium sit, unius fore dominatum, consilii scilicet; — ea est enim animi pars optima; — consilio autem dominante, nullum esse libidinibus, nullum irae, nullum temeritati locum. Cfr. Off. I, 28, 101. — *Qui nisi paret, imperat*] Cfr. Epist. I, 10, 47: Imperat aut servit collecta pecunia cuique, || Tortum digna sequi potius quam ducere funem. PLAUT. Trinum. II, 2, 29 sqq.: Tu si animum vicisti, potius quam animus te, est quod gaudeas. || Nimio satius est, ut opu'st, te ita esse, quam ut animo lubet. || Qui animum vincunt, quam quos animus, semper probiores cluent. CICER. Tuscul. II, 21, 47: Haec (ratio) ut imperet illi parti animi, quae obedire debet, id videndum est viro.

63. *hunc frenis cet.*] At Digteren i det Mindste i de første Ord har sammenlignet Hidſiggheden med en vild Hest, er flart nok, og forsaavidt fan man sammenlignue TIBULL. IV, 1, 91 sq.: Aut quis equum celerem arctato compescere freno || Possit et effusas tardo permittere habenas cet. PHOCYLID. vs. 51: Μὴ προπετῆς ἐς χεῖρα, χαλίνου δ' ἄγχιον ὀργήν' || πολλάκι γὰρ πλῆξας ἀέκων φόνον ἐξετέλεσσαν. CICER. Milon. 28, 77: Eius furores, quos nullis iam legibus, nullis iudiciis *frenare* poteramus, hoc ferro et hac dextera a cervicibus vestris reppuli. IUVENAL. VIII, 88: Pone irae frena modumque, || Pone et avaritiae. Cfr. Od. I, 16, 22;

III, 24, 29. — Derimod er det uviist, hvilket Billede han har havt for Die ved Ordet *catena*. Een Fortolker mener, at ogsaa her er tænkt paa Hesten, og at *catena* er Skumfjæden (*la gourmette*), hvorved han anfører STATII Thebaid. IV, 730: (Equi) *siccis illidunt ora lupatis, || Ora catenatas procul exsertantia linguas*. Imidlertid er det ikke dermed bevist, at de Gamle have kjendt Skumfjæden. En anden henviser os til Vænkehunden (*canis catenarius*, SENEC. de Ira III, 37; PETRON. Satir. 72) og beder os sammenligne PERS. V, 159 sq.: *Nam et luctata canis nodum abripit; attamen illi, || Quum fugit, a collo trahitur pars longa catenae*. En tredie Fortolker vil hellere tænke paa Slaven, som man lægger i Vænker (Od. I, 29, 5; III, 8, 22; Epod. 7, 8; Satir. I, 5, 65; OVID. Amor. II, 2, 44. 47), saaledes som man f. Ex. brugte en *ianitor catenatus* (COLUMELL. I Praef. 10; cfr. OVID. Amor. I, 6, 1). Men hvad enten nu den ene eller den anden Brug af Vænken har givet Anledning til Digtets figurlige Brug, er det vist, at det findes brugt saaledes. CICER. Sest. 7, 16: *Hanc tetram immanemque belluam, vinctam auspiciis, alligatam more maiorum, constrictam legum sacratarum catenis, solvit subito legum consul*. Cfr. Muren. 20, 42; OVID. Amor. III, 11, 3. — Med Hensyn til Ordstillingen *hunc tu compesce* kan sammenlignes Od. I, 9, 15: *nec dulces amores || Sperne puer neque tu choreas*.

64—70. Efter de foregaaende mere almindelige Betragtninger henvender Digteren sig igjen til Vollius og opfordrer ham til nu, medens han er ung, at hengive sig til Buisdommens Studium. Han oplyser med to fra Dyrene tagne Exemppler, at Ungdommen er den rette Tid til at danne sig for den tilkommende Bestemmelse, og yttre, at hvad man i Ungdommen nemmer, man i Alderdommen ikke glemmer.

64. *Fingit equum*] Allerede Socrates beviste Nødvendigheden af Ungdommens Underviisning ved at tage Exempler fra Hesten og Hundene. Οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐπὶ πάντας ἦει, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰομένους φύσει ἀγαθοὺς εἶναι, μαθήσεως δὲ καταφρονοῦντας, ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ ἀρισταὶ δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δεόνται, ἐπιδεικνύων τῶν τε ἵππων τοὺς εὐφρεστάτους, θυμοειδεῖς τε καὶ σφοδροὺς ὄντας, εἰ μὲν ἐκ νέων δαμασθεῖεν, εὐχρηστοτάτους καὶ ἀρίστους γιγνομένους, εἰ δὲ ἀδάμαστοι γένοιτο, δυσκαθεκτοτάτους καὶ φαιλοτάτους· καὶ τῶν κυνῶν τῶν εὐφρεστάτων, φιλοπόνων τε οὐσῶν καὶ ἐπιθετικῶν τοῖς θηρίοις, τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας ἀρίστας γίγνεσθαι πρὸς τὰς θήρας καὶ χρησιμωτάτας, ἀναγώγους δὲ γενομένας ματαίους τε καὶ μανιώδεις καὶ δυσπειθεστάτας (XENOPH. Mem. IV, 1, 3). Cfr. SENEC. de Clem. I, 16: Numquidnam aequum est gravius homini et durius imperari, quam imperatur animalibus mutis? Atqui equum non crebris verberibus exterret domandi peritus magister; fiet enim formidolosus et contumax, nisi eum tactu blandiente permulseris. Idem facit venator, qui instituit catulos vestigia sequi, quique iam exercitatis utitur ad excitandas vel persequendas feras. — Hesten, siger Horatius, skal dresseres, medens den er ung og lærvillig, førend Halsen bliver for stiv til at bøje sig; og da fan det lyffes. Τίνες δ'ἵπποι καλῶς παλοδαμνηθέντες οὐκ εὐπειθεῖς ἐγένοντο τοῖς ἀναβάταις; τίνες δὲ ἀδάμαστοι μέιναντες οὐ σκληραύχενες καὶ θυμοειδεῖς ἀπέβησαν; (PLUTARCH. de Educ. Puer. cap. 4 p. 2 F.). — *Magister* er her Berideren, equorum domitor, som VIRG. Georg. III, 118 og 185. *Fingere* er ligesom *formare* (Od. I, 10, 3; III, 24, 54; Satir. I, 4, 121; Ep. II, 1, 128; A. P. 108. 126. 307) fra de plastske Kunstler overført paa anden Dannelse (Od. III, 6, 22;

A. P. 367*). — *Tenera cervice*] Modføtningen hertil have vi i Ep. I, 3, 34: *Indomita cervice feros.* — CICERO. Off. I, 26, 90: *Panaetius Africanum solitum ait dicere, ut equos propter crebras contentiones proeliorum ferocitate exsultantis domitoribus tradere soleant, ut his facilioribus possint uti, sic homines secundis rebus effrenatos sibi que praefidentis tamquam in gyrum rationis et doctrinae duci oportere, ut perspicerent rerum humanarum imbecillitatem varietatemque fortunae.* VARRO ap. Nonium s. v. *tolutim* (p. 4): *Sed ut equus, qui ad vehendum est natus, tamen hic traditur magistro, ut equiso doceat tolutim.* — Tøvrigt synes Hestens Dressur (cfr. VIRG. Georg. III, 179 sqq.) hos Romerne at være begyndt, naar de vare tre Aar gamle (VARR. de R. R. II, 7, 13; cfr. HORAT. Od. III, 11, 9).

65. *Venaticus ex quo cet.*] Den unge Jagthund (*catulus venaticus*, cfr. Od. I, 1, 27) bliver først dresferet til Jagten i Hundegaarden, forinden den kommer til at gjøre Tjeneste i Skoven. — *Latravit* forbindes her med *Accusat*. som Epod. 5, 57: *Senem, quod omnes rideant, adulterum || Latrant Suburanae canes.* — Ved *cervina pellis* forståes formodentligt et udstoppet Hjorteskind, som Hundehvalpen først blev dresferet til at gjøre Angreb paa. PLUTARCH. de Audiendo c. 18 p. 48: *Οὔτοι μὲν οὖν, κατὰ τὸν Ἰερώνυμον, ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ γλισχροὶ σκύλακες τὰ δέρματα δάκνοντες οἴκοι καὶ τὰ τίλματα τίλλοντες τῶν θηρίων αὐτῶν οὐχ ἄπτονται.* — *Aula* er vel Jægerens Gaard, hvori Hundene øves. SERV. ad Virg. Aen. IX, 60: *Graeci ἀλλὰς vo-*

---

*) Forresten forekommer *ingere* hos Horatius følgende Steder: Od. IV, 2, 32; 3, 12; Sat. I, 3, 62; 4, 84; II, 8, 83; Epist. I, 15, 30; II, 1, 227. 264; A. P. 8. 50. 52. 119. 240. 331. 338. 382.

cant animantium receptacula. GRAT. FALISCI Cynege. 167: Sed praeceps virtus ipsa venabitur aula. Cfr. AELIAN. de Nat. Animal. XI, 6. — *Militat*] Jagten sammenligned med Krigstjenesten, til hvilken den blev anset for et godt Forstuum. CICER. Nat. Deor. II, 64, 161: Iam vero immanes et feras beluas nanciscimur venando, ut et vescamur iis et exerceamur in venando ad similitudinem bellicae disciplinae et utamur domitis et condocesactis, ut elephantis. Cfr. Tuscul. II, 14, 34; HORAT. Satir. II, 2, 40; Epist. I, 6, 57 sqq.; 18, 45 sqq.; Od. III, 24, 56.

67. *Nunc adhibe cet.*] Nu, medens Du er ung, er det den rette Tid, at Du giver Dig i Skole hos Visdommens Lærere. — *Composita af bibere* (cfr. Od. II, 13, 32) bruges oftere om at modtage Underviisning, hvilken figurlige Betydning man udsleder fra den Maade, de Gamle brugte ved at farve Ullden. PLAT. de Rep. IV p. 429 D sqq.: Οὐκοῦν οἶσθα, ὅτι οἱ βαφεῖς, ἐπειδὴν βουληθῶσι βάψαι ἔρια ὡςτ' εἶναι ἀλουργά, πρῶτον μὲν ἐκλέγονται ἐκ ισοούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν, ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν οὐκ ὀλίγη παρασκευῇ θεραπεύσαντες, ὅπως δέξεται ὅτι μάλιστα τὸ ἄνθος, καὶ οὕτω δὴ βάπτουσι. καὶ ὁ μὲν ἂν τοῦτω τῷ τρόπῳ βαφῆ, δευσοποιὸν γίγνεται τὸ βαφέν, καὶ ἢ πλύσις οὐτ' ἄνευ ἑνυμμάτων οὔτε μετὰ ἑνυμμάτων δύναται αὐτῶν τὸ ἄνθος ἀραιρεῖσθαι· ἃ δ' ἂν μή, οἶσθα οἷα δὴ γίγνεται, εἴαν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ εἴαν τε καὶ ταῦτα μὴ προθεραπεύσας. — Τοιοῦτον τοίνυν ὑπόλαβε κατὰ δύναμιν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτε ἐξελεγόμεθα τοὺς στρατιώτας καὶ ἐπαιδεύομεν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ· μηδὲν οἷον ἄλλο μηχανᾶσθαι ἢ ὅπως ἡμῖν ὁ τι κάλλιστα τοὺς νόμους πεισθέντες δέξοιντο ὡσπερ βαφῆν. CICER. in Hortensio (ap. NONIUM p. 386 et 521): Ut hi, qui combibi purpuram volunt, sufficiunt prius lanam medicamentis

quibusdam, sic litteris talibusque doctrinis ante excoli animos et ad sapientiam concipiendam imbui et praeparari decet. — IDEM de Fin. III, 2, 9: Iam infici debet iis artibus, quas si, dum est tener, *combiberit*, ad maiora veniet paratior. — SENECA. Epist. 36, 4: Perseveret modo colere virtutem, *perbibere* liberalia studia, non illa quibus perfundi satis est, sed haec quibus tingendus est animus. — Epist. 71, 30: Quemadmodum lana quosdam colores semel ducit, quosdam nisi saepius macerata et recocta non *perbibit*: sic alias disciplinas ingenia, quum acceperere, protinus praestant; haec (sapientia), nisi alte descendit et diu sedit et animum non coloravit, sed infecit, nihil ex his, quae promiserat, praestat. — PLAUT. Mil. Glor. III, 3, 10: Postquam *adbibere* aures meae tuam moram orationis. — *Puro pectore*] med reent, uførdærvet Hjerte, som Digteren altsaa tillægger Vollius. ENNIUS ap. Gell. VII, 17: Ea libertas est, qui pectus purum et firmum gestitat, || Aliae res obnoxiosae nocte in obscura latent. Cfr. LUCRET. V, 18; HORAT. Sat. I, 6, 64; II, 3, 213; Epist. I, 1, 37 (Ann. S. 31). — *puer*] Cito, dum puer es, percipe praecepta philosophiae. ACRO. Od. I, 9, 15: nec dulces amores || Sperne *puer*. Cfr. A. P. 113. — *Melioribus*] cfr. Ep. I, 1, 48 (Ann. S. 38); *offer te* erudiendum. PERS. III, 23: Udum et molle lutum es, nunc nunc properandus et acri || Fingendus sine fine rota.

69. *Quo semel est imbuta cet.*] Eigesom en Leerfruffe længe vil bevare den Lugt, hvormed den eengang (cfr. Epist. I, 7, 96; A. P. 331) i sin Nyhed er bleven gjennemtrængt, saaledes, mener Digteren, vil Menneſket længe bevare de gode Indtryk, han i sin Ungdom har modtaget. — *Testa* er en Binnfruffe (Od. I, 20, 2; III, 14, 20; 21, 4). Saadanne Kruffer pleiede man, førend man heldte Binn paa dem, at lade

gjennemtræffe med en vellugtende Neg (CATO R. R. 113; cfr. *ibid.* 107; PLIN. H. N. XIV c. 21 s. 27 § 131 sq.). Imidlertid er det ikke afgjort, at Digteren har sigtet til denne Skif, da han ogsaa kan have tænkt paa Vinens egen Lugt, som længe vil blive i Kruffen (cfr. PHAEDRI Fab. III, 1). — *Est imbuta*] cfr. Od. I, 13, 16; Epod. 5, 65; Epist. I, 6, 5; II, 2, 7; A. P. 331. ENNIUS (ap. FESTUM p. 279): Cum illud, quo iam semel est imbuta veneno. — Med Tansen kan sammenlignes QUINTIL. I. O. I, 1, 5: Et natura tenacissimi sumus eorum, quae rudibus annis percipimus: ut sapor, quo nova imbuas, durat, nec lanarum colores, quibus simplex ille candor mutatus est, elui possunt (cfr. HORAT. Od. III, 5, 27 sq.).

70. Jeg har nu sagt Dig min Mening; det vil være din Sag, om Du vil følge den eller ikke. Men hvad enten Du bliver tilbage eller løber mig forbi, vil jeg roligt fortsætte min Vej imod Wiisdommen, da jeg hverken pleier at vente efter de langsomme Efternølere eller at løbe omkay med Dem, der ere hurtigere tilføds end jeg. — Efterat Digteren har givet sin unge Ven det Raad jo før jo hellere at stræbe efter Wiisdom, maa han overlade til ham selv at følge Raadet eller at lade det være. Han siger altsaa omtrent som Teukros hos Sophokles (Aiac. 1038 sq.): *ὄτις δὲ μὴ τὰδ' ἔστιν ἐν γνώμῃ φίλα, ἢ κείνος τὰ κείνου στεγγέτω, κἀγὼ τὰδε.* — Men da det var tænkeligt, at Vollius kunde finde, at Horatius ikke var en saa stor Mester i Philosophien, at han vilde tage ham til Monster, lader han ham heri frit Valg; selv vil han imidlertid ikke derfor forandre sin Raade at studere paa (*Ἀντὰρ ἐγὼν βασιῆμαι ἐμὴν ὁδόν*, BION. Bucol. XII, 1), da han ogsaa i Philosophien søger at holde den gyldne Middelvei (cfr. Epist. I, 6, 15 sq.; I, 27. 32; II, 2, 201 sqq.). — Billedet synes isvrigt at være taget af Beddeførse-

len þaa Circus (cfr. Sat. I, 1, 113 sqq.); með *anteis* cfr. Od. I, 35, 17. — Með Brevets Slutning fan man sammenglignu Slutningu þaa et Brev fra Cicero til C. Curio (Epist. ad Fam. II, 4, 2): Quamobrem, quoniam mihi nullum scribendi argumentum relictum est, utar ea clausula, qua soleo, teque ad studium summae laudis cohortabor. Est enim tibi gravis adversaria constituta et parata, incredibilis quaedam exspectatio, quam tu una re facillime vinces, si hoc statueris, quarum laudum gloriam adamaris, quibus artibus eae laudes comparantur, in iis esse elaborandum. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tua sponte satis incitatum esse considerem; et hoc, quidquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei.

Skolefesteretninger

for

1843—1844.

Lærerpersonalet ved den herværende Skole havde i en Række af Aar holdt sig uforandret; men i det sidstforløbne Aar ere flere Omstiftninger indtraadte. Jeg har allerede i forrige Aars Program anført, at Cand. Philos. P. A. Torst i Juli Maaned f. A. fratraadte sin Post. I hans Sted constituerede den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler den 29de August f. A. Cand. Theol. Carl Christian Mønster til Adjunct ved Skolen, hvor han tiltraadte sine Forretninger den 1ste October. Adjunct Olivarius, som siden 1ste October 1840 havde besørget Gymnastikunderviisningen, fratraadte efter sit eget Dnske fra dette Aars Begyndelse denne Underviisning, der blev overdragen til den nysnævnte Lærer. — Adjunct Hans Frederik Fædder Kieler, der siden den 11te Januar 1834 havde været ansat ved Skolen (see Skolens Program for Aaret 1839 S. 57 f.), blev dernæst den 24de Februar d. A. allernaadigst beskiftet til ordineret Katechet og første Lærer ved Borger-skolen i Skanderborg, men vedblev at besørge sine Forretninger her, indtil den sædvanlige Halvaars-Eramen var afholdt i Marts Maaned. I hans Sted constitueredes Cand. Theol. Johan Christian Henrik Fischer under 30te Marts d. A. til Adjunct, og da han heldigviis opholdt sig her i Byen, kunde han strax fra 1ste April overtage Underviisningen. — Endeligen blev Skolens Overlærer, Magister Hans Rofod Witte (see det nævnte Program S. 55 f.)

under 25de Mai d. A. allernaadigt befikket til Rector ved den lærde Skole i Kønne fra 1ste Juli d. A. at regne. Hans Plads er endnu ikke besat; men hans Timer ere indtil videre fordeelte mellem Skolens øvrige Lærere.

Skolens Lærerpersonele bestaaer saaledes for Tiden af Følgende:

1. Rector, der underviser i Latin, Græsk og Tydsk i 4de Classe samt Græsk i 3die Cl., og indtil videre i Latinsk Stil i 3die Classe; tilsammen 32 Timer.

2. Adjunct C. P. Andersen, der underviser i Historie og Geographie i alle Classer, samt indtil videre i Græsk i 2den Classe; tilsammen 28 Timer.

3. Adjunct C. A. Olivarius, der underviser i Religion i de to øverste Classer og Latin i de to nederste, samt indtil videre i Latin i 3die Classe; tilsammen 33 Timer.

4. Const. Adjunct C. C. Mønster, der underviser i Dansk, Tydsk og Skrivning i de tre nederste Classer, Fransk i 3die og 2den Classe, samt indtil videre i Dansk og Fransk i 4de Classe; tilsammen 28 Timer. Desuden besørger han Gymnastikundervisningen i 6 Timer om Ugen.

5. Const. Adjunct J. C. H. Fischer, som underviser i Mathematik gennem hele Skolen og i Religion i de to nederste Classer, desuden indtil videre i Hebraisk i de to øverste Classer; tilsammen 27 Timer.

6. Stadsmusicus J. F. E. Schwarz underviser 6 Timer om Ugen i Sang.

7. Malermester J. M. Hansen underviser de to nederste Classer i Tegning 4 Timer om Ugen.

Antallet af Skolens Disciple beløb sig efter sidste Program til 37. Af disse blev Hans Adolph Glod dimitteret med Hovedcharakter Laudabilis og følgende specielle Charakterer:

Udarbeidelse i Modersmaalet Laud.	
Latin	Laud. p. c.
Latinsk Stil	H. ill.
Græsk	Laud.
Hebraisk	Laud.
Religion	Laud.
Geographie	H. ill.
Historie	H. ill.
Arithmetik	Laud. p. c.
Geometrie	Laud. p. c.
Tydsf	Laud. p. c.
Frausf	Laud. p. c.

Af de øvrige ere følgende efterhaanden udmeldte: Peter Edvard Næske udm. d. 9de Septbr. f. A. for at optages i Kathedralskolen i Aalborg, ved hvilken By hans Fader har kjøbt en Eiendom; Theodor Sigismund Greensteen, udm. d. 20de September f. A. for at vælge en anden Bestemmelse. Efter den i Septbr. afholdte Hovedexamen udmeldtes følgende Disciple, tildeels efter Skolens paa Examens Udfald grundede Dnsse: Joachim Gudme, Iver Hemmer Gudme, Niels Carl Christian Staal, Einar Laurig Wellmann Staal og Lauras Juliettus Nathalius Wildt. Fra Slutningen af Marts Maaned d. A. udmeldtes Carl Christian Alsing for efter sin da forestaaende Confirmation at vælge en anden Bestemmelse. — Derimod optoges i October f. A. 9 nye Disciple og i April d. A. 2. Skolen har saaledes for Diebliffet 39 Disciple, der paa følgende Maade ere fordeelte i Classerne:

Fjerde Klasse.

1. Carl Salicatti, Søn af afdøde Pastor J. D. J. Salicatti, Sognepræst til Haraldsted og Allindemagle.
2. Frederik Carl Joachim Claus Møller, Søn af afdøde Pastor J. G. Møller, Sognepræst i Bjerrebys paa Thorseng.
3. Niels Peter Christian Martin Sylow, Søn af Cancelliraad C. E. Sylow, Borgermester i Korsør.
4. Johan Johannes Ludvig Schierner, Søn af forhenværende Kirkesanger og Skolelærer, nu Landmand J. S. Schierner.
5. Mathias Augustinus Alsing, Søn af Procurator H. P. Alsing, Eier af Falkenhøi.
6. Hermann Rudolph Sophus Julius Magnus Søn af Bogtrykker P. Magnus i Slagelse.
7. Emil Christian Frederik Alexander Lassen, Søn af afdøde Kjøbmand N. Lassen i Slagelse.
8. Povel Solvtoft Christian Harboe, Søn af Pastor N. M. Harboe, Sognepræst for Magleby Menighed ved Skjellfor.
9. Peter Frederik Carl Emil Salicatti, Søn af Provst G. G. Salicatti, Sognepræst til St. Michels Kirke i Slagelse.
10. Sæmund Gunløgsen, Søn af afdøde Pastor Gunløg Thorderfen, Præst til Hallormstade Præstefald under Søndermule Syssel paa Island.
11. Peter Bone Falck Rønne, Søn af Pastor C. F. Rønne, Sognepræst for Høve og Glakkeberg Menigheder,

Tredie Klasse.

1. Hans Peter Strande, Søn af Kjøbmand D. N. Strande i Slagelse.

2. Søren Gotlob Harboe, Broder til Nr. 8 i 1de Klasse.
3. Erich Begtrup Holst, Søn af Pastor H. G. Holst, Sognepræst til Egtsølesmagle i Sjælland.
4. Christian Otto Peter Grundtvig, Søn af Kjøbmand P. C. T. Grundtvig i Ringsted.
5. Ehard Frederik Beck, Søn af Provst J. P. H. Beck, Sognepræst i Ulbye.

Anden Klasse.

1. Jørgen Peter August Møller, Søn af Toldkasferer P. Møller i Skjelskør.
2. Ludvig Peter Christian Engberg, Søn af Forpagter L. C. Engberg paa Fiurendahl.
3. Johannes Magnus Waldemar Nellemann, Søn af Cancellieraad, Hospitalsforstander M. G. Nellemann i Slagelse.
4. Moritz Christian Julius Anthon, Søn af Capitain J. G. Anthon, Consumptions = Inspecteur i Slagelse.
5. Lorenz Johan Detlef Werner, Søn af Procurator og Tiendecommissair E. J. Werner, Forvalter ved Ringsted-Kloster.
6. Jørgen Jørgensen Hjorth, Søn af Forpagter J. Hjorth paa Egemark.
7. Johan Wilhelm Beck, Broder til Nr. 5 i 3die Klasse.
8. Conrad Johan Christian Thuesen, Søn af Procurator D. Thuesen i Skjelskør.
9. Niels Benzøn, Søn af Pastor C. H. V. Benzøn, Capellan pro persona ved St. Peters Kirke og Hospitalet i Slagelse.

Første Klasse.

1. Carl August Elberling, Søn af Skolens Rector.
2. Frederik Conrad Petersen, Søn af afdøde Spindemester J. Petersen i Slagelse.
3. Theodor Valentin Schou, Søn af Kjøbmand H. H. Schou i Slagelse.
4. Hartvig Frisch, Søn af Proprietair C. Frisch paa Charlottendal ved Slagelse.
5. Rasmus Peter Fog, Søn af Procurator S. P. Fog i Slagelse.
6. Hugo Rudolph Anthou, Broder til Nr. 4 i 2den Klasse.
7. Carl Biggo Gögsche, Søn af Pastor H. C. Gögsche, Sognepræst til Hinderup ved Slagelse.
8. Harald Salicatti, Broder til Nr. 9 i 1de Klasse.
9. Frig Ulrik Bülow, Søn af Jorpagter C. E. W. Bülow paa Nordruplund.
10. Frederik Wulff, Søn af Kjøbmand A. Wulff i Slagelse. (Ustuderende.)
11. Heinrich Ludvig Ferdinand Schäffer, Søn af Bagermester G. H. C. L. Schäffer i Slagelse.
12. Henrik Jørgen Greensteen, Søn af afdøde Godsforvalter A. Greensteen paa Rygaard.
13. Waldemar Oldenburg, Søn af afdøde Pastor T. W. Oldenburg, Sognepræst for Sorterup og Ottestrup.
14. Niels Waldemar Holst, Søn af Uhrmagermester J. Holst i Slagelse.

Af disse Disciple agtes C. Salicatti, F. E. J. D. Møller, J. J. L. Schierner og H. R. S. J. Magnus i Aar dimitterede til Universitetet.

De i indeværende Skoleaar i de forskjellige Classer gennemgaaede Pensaaere ere følgende:

Fjerde Classe: Livii Hist. lib. III et IV; Ciceronis Disputatt. Tuscul. lib. I; Eiusd. Oratt. in Catilinam; Horatii Odar. lib. II et III; Virgillii Aeneid. lib. I et IV; Madvig's Latinse Sproglære. — Herodoti Hist. lib. VIII; Platonis Apologia Socratis; Luciani Charon, Vitarum Auctio, Piscator sive Reviviscentes; Homeri Iliad. lib. XXI—XXIV; Ranges Græske Grammatik, især Syntaxen. — Genesis, de befalede 40 Capittler; Whittes Hebraiske Sproglære. — Thortsens Historiske Udsigt over den Danske Litteratur § 1—11. Hver Maaned er udarbejdet en større Opgave, især en Religionsafhandling, og een til to Gange maanedlig paa Skolen en mindre Stil af historisk Indhold afværende med en Opgave over et almindeligt Spørgsmaal. — Krog Meyers Lærebog i den christelige Religion; Hersteds Bibelhistorie; Lucae Evangelium. — Den gamle Historie efter Langberg, Middelalderens og den nyere Historie efter Andersen. — Geographien efter Ingerslev. — Det befalede Cursus af Arithmetiken efter Bergs Lærebog (den ældre og nyere Udg.); Ligninger af første Grad med een og flere Ubejendte, rene og urene Ligninger af anden Grad, Rædebrøf, exponentielle Ligninger, Logarithmer, Differentials og Quotient-Rækker, samt sammensat Renteregning. — Den plane Geometrie efter Bergs og Bjørns Lærebøger; desuden Algebraens Anvendelse paa Geometrien efter Berg og Stereometrien efter Prof. Ramus's Foredrag. — Hjorts Tydske Læsebog (1ste Udg.) S. 281—318; Schillers Wallensteins Tod 2ter, 3ter und 4ter Aufzug; Hjorts Tydske Grammatik. — Bjerrings Lectures Françaises (2den Udg.) S. 10—81; Borrings Franske Grammatik.

Tredie Classe: Caesaris Comm. de Bello Gall. lib. V et VI; Ciceronis Orat. pro Sexto Roscio Am. c. 1—43;

Terentii Andria, Prolog. — Act. IV extr.; af Madvig's Læstuske Sproglaere Formlæren indtil Cap. 16 § 112 og Syntarens første og andet Afsnit. — Herodoti Hist. lib. I c. 46—107 incl.; Homeri Iliad. lib. XV—XVI vs. 350; af Ranges Grammatik Formlæren. — Af Genesis de Ældre cap. 1—7, de Jugre cap. 1—2. Efter Whittes Hebraiske Sproglaere have de Ældre læst det Vigtigste af Formlæren med Udtagelse af cap. 6 og 7; de Jugre en Udsigt over den regelmæssige Formlære indtil Gutturalverberne incl. — H. P. Holst's Danske Læsebog for Mellemklasserne og de høiere Classer, 1ste Deel S. 1—83; Bengiens Grammatik S. 1—105; Holst's Interpunctionslære. En Stil ugentlig efter Bergens Beileddning og i det første Halvaar tillige Dictat cengang om Ugen. — Krog Meyers Læsebog fra Begyndelsen indtil Pligterne i besynderlige Forhold; Herslebs Bibelhistorie fra Begyndelsen indtil Apostlernes Historie. — Af den ældre Historie: Macedoniens Historie og Romernes indtil Aar 264 f. Chr., tillige ogsaa Reiserhistorien; af den nyere: Tydslands, Korstogenes, Helvetiens, Italiens, Portugals, Polens fra Sigismund Augusts Død, Preussens og Bøhmens Historie; desuden Staterne i Asien. — Af Geographien: Landene i Europa indtil Spanien, Africa og America. — Arithmetik: det befalede Cursus efter Bergs Læsebog, Vigninger af første Grad med een og flere Ubejendte, Rækkebrøf, exponentielle Vigninger og Logarithmer. — Geometrie: hele Bergs Læsebog med Udtagelse af de med * betegnede Sætninger. — Hjorts Tydske Læsebog (2den Udg.) S. 277—312; Sammes Grammatik til Syntaren. — Borrings Études littéraires Tome I (3die Udg.) S. 48—87; Sammes Grammatik, Formlæren.

Anden Klasse: Cornelii Nepotis Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon. Lysander, Alcibiades, Thrasybu-

lus, Conon, Dion, Iphicrates, Chabrias, Timotheus, Dama-
mes; Phaedri Fabular. lib. I, II, III 1—15, V; Madvig's
Latinske Sproglaere fra Begyndelsen indtil femte Capitel i Ord-
feiningslaeren: Om Imperativ. — Langes Graesse Laesebog
S. 1—18; de Eldre tillige S. 19—25 og S. 95—110; af
Sammes Grammatik det Vigtigste af Formlaeren, de Eldre
det Meste af Formlaeren med Undtagelse af Det, der henhorer
til den episke Dialekt. — Mallings Store og gode Handlinger
(2den Udg.) S. 1—92; Bengiens Grammatik, Formlaeren;
een Stiil om Ugen efter Borgens Veiledning og i det første
Halvaar tillige Dictat eengang om Ugen. — Balles Laerebog
i den kristelige Religion, de fire sidste Capitler; af Hersteds
Bibelhistorie de to første Afdelinger. — Af den ældre Historie:
Slutningen af Karthagos, Persiens og de Graesse Staters Hi-
storie til Aar 358 f. Chr.; af den nyere Historie: Frankrigs
fra Ludvig XV, Tydsklands, Korstogenes, Helvetiens og Ita-
liens Historie. — Af Geographien: Europa fra Hertugdømmet
Modena, Asien, Africa og det Meste af America. — Arithme-
tik: efter Berg Cap. I—VI incl., Cap. VIII Nr. 122—130,
Cap. X, XI og XIII. — Geometrie: efter Bergs Laerebog
første Hovedafdeling med Undtagelse af de med * betegnede
Saetninger. — Riises Tydske Laesebog for Begyndere (3die
Udg.) S. 42—94; Hjorts Grammatik, Formlaeren. — Bor-
rings Manuel de langue Française (4de Udg.) S. 89—127;
Sammes Grammatik S. 25—95. Den yngre Afdeling:
Borrings Manuel, Choralæsning og oversat S. 6—25; tillige
er deels et Stykke af det Laeste lært udenad, deels et Stykke
deraf affrevet.

Første Klasse: Borgens Latinske Laesebog fra 1ste
indtil 4de Afsnit; det ældre Partie desuden 4de og 5te Afsnit;

af Madvig's Sproglære fra Begyndelsen indtil Ord-dannelseslæren. — Molbech's Danske Læsebog S. 1—81. Dylæsning, grammaticalst Analyse, mundtlige Staveøvelser; Dictat to Gange om Ugen. — Valles Lærebog, de fire første Capitler; Birch's Bibelhistorie. — Rosfods Udtog af Historiens vigtigste Begivenheder indtil Peter den Store. — Af Geographien: Staterne i Europa forfra til Kongeriget Holland efter Jørgensen. — Riis's Tydske Læsebog, Ehelæsning, Oversættelse S. 1—21, grammaticalst Analyse.

Ved Tegneundervisningen i de to nederste Classer sees Disciplene afvekslende i geometrisk Tegning og Frihaandstegning.

Forinden jeg meddeler et Udtog af Skolens Regnskab for Aaret 1843, maa jeg bemærke, at dette udviser usædvanligt store Summer, baade hvad Indtægten og hvad Udgiften angaaer, men at denne Omstændighed fornemmeligen er foranlediget ved en Forandring i Regnskabsform. Hidtil har nemlig det Overskud, Hospitalet afgiver efter Udløbet af October Kvartal, været taget til Indtægt i Skolens Regnskab for det følgende Aar; men det skal nu efter en Directions Resolution tages til Indtægt i Regnskabet for det samme Aar, hvori det føres til Udgift i Hospitalets Regnskab. Saaledes har Skolens Regnskab for 1843 Indtægter af 5 Kvartaler fra Hospitalet og er derved paa Indtægternes Side forøget med 2298 Rbd. 34 Sk., ligesom det til den almindelige Skolefond afgivne Overskud er forøget med 1200 Rbd.

	Rbd.	St.
Samtlige Indtægter have beløbet sig til	15882	95
Udgifterne	13696	52½
Beholdning	2186	42½
Indtægterne have været følgende:		
1. Beholdning efter Regnskabet for 1842	1142	26
2. Indtægt ifølge en Decisionspost til Regnskabet for 1842	3	50
3. Restancer efter Regnskabet for 1842 .	235	61
4. Renter af Skolens Kapital (828½ Rbd.)	33	12
5. Heininge Sogns Kongetiende (113 Tdr. 4½ Skp. Byg).	386	79
6. Af Byens Kirker 3 Tdr. Byg	10	9
7. Afgiften af Skolegaardens Grundtaxiløb (7½ Tdr. Land)	20	11½
8. Degnepensioner	223	80
9. Samtlige Skolecontingenter (Skolepenge, Lys- og Brændpenge, Indskrivningspenge, Refusion for Charakterbøger, et Testimonium)	814	52
10. Indtægter af Slagelse Hospital	11975	87½
11. Overskud af Kallundborg nedlagte Latinskoles Indtægter for Aaret 1842 . .	209	64
12. Renten af det Drølevske Legat fra Korsør (50 Rbd.)	2	"
13. Refusion af Skatter af Skolens Joroder	25	43
14. Tilbagebetalte Gageforskud	800	"
Tilsammen	15882	95

	Rbd.	St.
Udgifterne have været følgende:		
1. Gager til fem faste og een constitueret Lærer	4050	"
2. Betaling til andre Lærere (Sanglærer, Gymnastiklærer og Tegnelærer) samt Godtgjørelse til Lærerne for overstyvende Timer under en Vacance	326	"
3. Gratialer til to Lærere	200	"
4. Pension til en entlediget Lærer	533	32
5. Regnskabsførerens Procenter for 1843	194	65
6. Skatter af Skolegaarden, dens Jorder og Heininge Tiende	121	10½
7. Udgifter til Bibliothekets Forsyning . .	181	50
8. Udgifter i Anledning af Bygningernes Vedligeholdelse	249	92
9. Udgifter til Inventariets Vedligeholdelse og Forøgelse	41	70
10. Udgifter til de gymnastiske Apparaters Vedligeholdelse og Forøgelse samt til Badetoure for Disciplene	90	80
11. Brændselsfornødenheder	141	32
12. Belysningsudgifter	37	52
13. For Skoleopvartningen og Budløn . .	34	"
14. Expeditionsgebyr	12	"
15. Reengjøringsudgifter	39	55
16. Udgifter i Anledn. af Programmet for 1843	128	13
17. Forskjellige Udgifter	41	46
18. Bevilgede Gageforstud	800	"
19. Udestaaende Restancer for 1843	273	31
20. Afgivet Overstud til den almindel. Skolefond	6200	"
Tilsammen	13696	52½

Stipendiefondens Kapital, som efter Programmet for 1842 (S. 57) beløb sig til 8800 Rbd. Sølv, er i Maret 1843 forøget med 75 Rbdlr. og udgjør saaledes 8875 Rbdlr. — Skolebeneficierne for Skoleaaret fra 1ste Octbr. 1843 til 30te Septbr. 1844 ere ved Resolution af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler af 11te November 1843 fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium, 50 Rbdlr. Sølv (af hvilke 20 Rbd. udbetales og 30 Rbd. oplægges): C. Salicatti, F. C. J. D. Møller og S. Gunlogsen.

2. Mellemsste Stipendium, 35 Rbdlr. Sølv (af hvilke 15 Rbd. udbetales og 20 Rbd. oplægges): H. N. S. J. Magnus og J. J. P. Schierner.

3. Laveste Stipendium, 20 Rbd. Sølv (af hvilke 10 Rbd. udbetales og 10 Rbd. oplægges): C. C. F. A. Lassen, P. F. C. C. Salicatti, N. P. C. M. Sylow, P. B. F. Ronne, M. A. Alsing, C. B. Holst.

4. Fri Underviisning (foruden Stipendiarierne): P. S. C. Harboe, C. C. Alsing, J. P. A. Møller, N. Benzou, C. J. C. Thuesen og som extraordinair Gratist C. A. Elberling.

Disciplenes Morsskabsbibliothek er, som tidligere meddeelt (Progr. for 1842 S. 57—60; for 1843 S. 95—97), blevet oprettet og bestyret af Magister Whitte. Efter hans Bortgang fra Skolen har Adjunct Divarius paataget sig Opsyndet dermed. Det har i afvigte Aar modtaget følgende Tilvært:

Anderfen, nye Eventyr.

J. Baggesens Biographie ved Aug. Baggesen, 1ste Bind
2det Hefte og 2det Bind 1ste Hefte.

C. Bernhard, Noveller, 2den Udg., 5te Bind.

Cervantes, Don Quixote, oversat af Schaldemose, 1—4
Bind.

Bulwer, den sidste Lehnsherre, 3die og 4de Deel.

Bury, en Pairindes Memoirer, oversat, 1—3 Deel.

Dickens, Nelly og hendes Bedstefader, oversat, 1—3 Deel.

* Eschricht, det mennekelige Die.

Fibiger, historisk Læsebog for Bondestanden, andet Dplag.

Heiberg, prosaiske Skrifter, 3die Deel.

— Urania.

— Korsveien, af Forfatteren til en Hverdagshistorie.

Jngemann, dramatiske Værker, 4—6 Bind.

— Baldemar den Store og hans Mænd.

R. James, Gensdarmen, oversat.

Marryat, Percival Keene, 2den Deel.

Mérimée, Chronique du temps de Charles IX.

Paludan-Müller, Tithon.

Rohmann, Skildringer af den danske Historie.

Saintine, Picciola.

C. Winther, fire Noveller.

* Worsaae, Danmarks Oldtid.

Dehlenschläger, Erif Glipping, Tragoedie.

Udsigt over Morstabsbibliothekets Regnskab indtil
1ste Juli 1844.

Indtægter:

1. Beholdning efter Regnskabet for 1843.	18 Rbd. 2 Mk. 6 S.
2. Contingent af 32 Deeltagere, Juli 1843.	16 — " — " —
3. Contingent af 34 Deeltagere, De- cember 1843.	17 — " — " —
	<hr/>
Sum	51 Rbd. 2 Mk. 6 S.

Udgifter:

1. Indkjøb af Bøger	
a. ifølge Regning fra Reiset . .	36 Rbd. 3 Mk. 13 S.
b. kjøbt underhaanden en Bog .	" — 5 — " —
2. Bogbinderregninger for 45 Bind	7 — 3 — " —
	<hr/>
Sum	44 Rbd. 5 Mk. 13 S.

Skolebibliotheket selv er siden sidste Programs Udgi-
velse blevet forøget med følgende Bøger:

- N. C. L. Abrahams, Description des Manuscrits Fran-
cais du moyen âge de la Bibliothèque Royale
de Copenhague. Copenhague 1844. 4. (Forøret
af Forf.)
- Jens Baggesens Biographie, udg. af A. Baggesen. I, 2
og II, 1. Kbh. 1843-44. 8.
- Chr. Bartholin og J. Stilling, Efterretninger om Bor-
gerdybskolen i Kjøbenhavn for og nu. Kjøbenh.
1844. 8. (Progr.)

- Becker's Verdenshistorie. VIII—X, 4. Kjøbenhavn 1843—
44. 8.
- L. A. Becker, Orion. II, 1. Kbhvn. 1844. 8.
- A. P. Berggreen, Folke-Sange og Melodier. II, 6—12.
Kbhvn. 1843. 4.
- H. Berghaus, Allgemeine Länder- und Völkerrunde. V,
4te Liefer. Stuttgart 1843. 8.
- A. F. Bergsøe, Den danske Stats Statistik. 3—4 Hefte.
Kbhvn. 1844. 8.
- C. H. Biering, Plan og Methode for Underviisningen i
Mathematisk ved de lærde Skoler. Aalborg 1843.
8. (Progr.)
- S. N. J. Bloch, Bidrag til Roskilde Domskoles Historie.
2det Hefte. Roskilde 1843. 4. (Progr.)
- Bodsrít til að hlýða á þá opinberu yfirsýrslu í Vefsastada
Skóla Maí 1843. Vídýar Klaustrí 1843. 8.
- P. G. Bohr, Indbydelses-Skrift til den offentlige Examen i
Kønne lærde Skole i Septbr. 1843. Kønne. 8.
- E. F. Bojesen de Tonis s. Harmoniis Graecorum com-
mentatio. Kbhvn. 1843. 8. (Progr.)
- Haandbog i de romerske Antiquiteter. 2den Udg.
Kbhvn. 1844. 8.
- Bidrag til Fortolkningen af Aristoteles's Bøger om
Staten. 1ste Deel. Kbhvn. 1844. 8. (Progr.)
- B. A. Borgen, Efterretninger om det von Westenske Insti-
tut for Skoleaaret 1842 & 43. Kbhvn 1843. 8.
(Progr.)
- C. G. F. Brederlow, Vorlesungen über die Geschichte der
deutschen Literatur. I—II. Leipzig 1844. 8.
- Budget for Aaret 1844. Kbhvn. 1844. 4.
- H. N. Clausen, Udviisling af de christelige Hovedlærdomme.
Kbhvn. 1844. 8.

- C. W. Elberling, Anmærninger til D. Horatius Flaccus's
1ste Brev i 1ste Bog. Kbh. 1843. 8. (Progr.)
- Th. H. Erslew, Almindeligt Forfatter-Lexicon. 5te—6te
Hefte. Kbhvn. 1843—44. 8.
- For Litteratur og Kritik. I, 3—4; II, 1—3. Odense 1843
—44. 8.
- W. Freund, Wörterbuch der Lateinischen Sprache. II, 2.
Leipzig 1844. 8.
- G. E. Geppert, Die altgriechische Bühne. Leipzig 1843. 8.
- Geschichte der europäischen Staaten, herausgegeben von A. H.
L. Heeren und F. A. Ukert. 20ste Liefer. und
21ste Liefer. 1ste Abth. Hamburg 1843—44. 8.
- J. Grønlund, Skolefesterretninger fra Kolding lærde Skole
for Skoleaaret 1842—43. Odense. 8. (Progr.)
- M. Hammerich, Esterretninger om Borgerdydsskolen paa
Christianshavn i Skoleaaret 1842—43. Kjøbenh.
1843. 8. (Progr.)
- J. L. Heiberg, Intelligensblade. Nr. 35—48. Kjøbenhavn
1843—44. 8.
- N. J. F. Henriksen, Om Schedographien i de Byzantinske
Skoler. Kbh. 1843. 8. (Progr.)
- Hesiodi Opera et Dies. Recognovit, prolegomena scripsit
cet. Ed. Vollbehr. Kiliae 1844. 8.
- Historisk Tidsskrift. IV, 2; V, 1. Kbhvn. 1843—44. 8.
- P. Hjort, Om det engelske Konjugationsystem. Med et Til-
læg om Forholdet imellem Dansk og Engelsk. Kbh.
1843. 4. (Progr.)
- L. Holbergs Comedier. Udgivne, med Anmærninger under
Teksten, Indledninger og Dydssninger til ethvert
Pysstykke, for det Holbergske Samfund. 1ste Bind.
Kbhvn. 1843. 8.
- Homeri Ilias ex recognitione I. Bekkeri. Berolini 1843. 8.

- Homeri Odyssea ex recognitione I. Bekkeri. Berolini 1843. 8.
- Q. Horatii Flacci Opera omnia. Recognovit et commentariis in usum scholarum instruxit Guil. Dillenburger. Bonnae 1844. 8.
- Epistolas commentariis uberrimis instructas edidit S. Obbarius. Fasc. V. Lips. 1843. 8.
- Des Q. Horatius Flaccus Satiren erklärt von L. F. Heindorf. Neu bearbeitet von E. F. Wüstemann. Leipzig 1843. 8.
- J. C. Hundrup, Real-Lexicon over de Homeriske Digte. 2det Hefte. Randers 1843. 8. (Progr.)
- Index Lectionum in universitate regia Hauniensi per semestre hibernum a. 1843 et per semestre aestivum a. 1844 habendarum. Hauniae 1843—44. 4.
- Samme paa Dansk.
- J. K. Kraft, Deutsch-Lateinisches Lexikon. 4te Auflage. I—II. Stuttgart 1843—44. 8.
- H. Krøyer, Naturhistorisk Tidsskrift. IV, 3—6; Ny Række I, 1—2. Kbh. 1842—44. 8.
- Lister over Examen Artium i Aaret 1843. Kbh. Fol.
- Liste over de i Aaret 1842 til Universitetet dimitterede Studerende, der i Aaret 1843 have udholdt Anden Examen. Kbh. 1843. Fol.
- J. H. Mansa, Nørrejylland. Pl. III og IV. Landk.
- Den nye Matricul for Forbeholdsmænd i Danmark, indført den 1ste Januar 1844. Kbh. Tverfol.
- V. Meyer, Fremmedord-Bog, eller Kortfattet Lexikon over fremmede, i det danske Sprog og Omgangs-Sprog forekommende Ord, Konstudtryk og Talemaader. 2den Udg. Kbh. 1844. 8.

- C. v. Meyeren, Jorden og dens Beboere. 2den Afdeling.
Kbh. 1843. 8.
- Müller g, Samling af danske Ord, som kunne tilføies Molbechs
danske Ordbog. 1ste Hefte. Horsens 1843. 8.
(Progr.)
- R. D. Müller, Geschichte Hellenischer Stämme und Städte.
Zweite Ausgabe von F. W. Schneidewin. I—III.
Breslau 1844. 8.
- J. P. Wynster, Tale ved Rector=Indsættelse i Bordingborg
lærde Skole, tilligemed Skolefesterretninger for Aaret
1842—43. Kbh. 1843. 8. (Progr.)
- R. C. Nielsen, Indbydelseskrift til den offentlige Examen i
den videnskabelige Realskole i Aarhus i Mai 1844.
Aarhus. 8.
- N. E. Nissen, Revision og Overblik over de forskjellige over
samlet Formiddags=Skoletid offentligen fremsatte Me-
ninger. Kbhvn. 1843. 8. (Progr.)
- O. N. Olsen, Kongeriget Danmark med Hertugd. Slesvig.
Udg. af det kgl. Danske Videnskabernes Selskab.
1841. 2 Blade.
- W. Pape, Handwörterbuch der Griechischen Sprache. I—III.
Braunschweig 1842—43. 8.
- H. Pauly, Real=Encyclopädie der classischen Alterthumswis-
senschaft. 37—50 Liefer. Stuttgart 1843—44. 8.
- C. P. N. Petersen, Lovlexicon. 6te Bind. Kbh. 1842. 8.
- P. Pétursson, Commentatio de iure ecclesiarum in Is-
landia ante et post reformationem. Havnæ
1844. 8.
- T. Macci Plauti Captivi, Miles Gloriosus, Trinummus.
Ed. F. Lindemannus. Ed. altera. Lipsiae
1844. 8.

- S. Aurelii Propertii Elegiarum libri IV. Recensuit et commentariis illustravit G. A. B. Hertzberg. I—II. Halis 1843—44. 8.
- Den danske Psalmedigtning samlet og ordnet af E. J. Brandt og E. Helweg. 1ste Hefte. Kbh. 1844. 8.
- R. v. Raumer, Geschichte der Pädagogik. 2ter Bd. Stuttgart 1843. 8.
- Regnskabs = Oversigt for Aaret 1842 over samtlige Stats = Indtægter og Udgifter. Kbh. 1844. 4.
- C. O. Reventlow, Lehrbuch der Mnemotechnik. Stuttg. u. Tübing. 1843. 8.
- F. Richardt og T. A. Becker, Prospecter af danske Herregaarde. 1ste Hefte. Kbh. 1844. Tverfol.
- E. P. Rosendahl, Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Nykjøbing Cathedralsskole 1843. Nykjøbing. 8.
- J. Rogind, Om Afhandlingene i de lærde Skolers Indbydelseskrifter. Aarhus 1843. 8. (Progr.)
- (B. Sartorff), Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Odense Cathedralsskole i Septbr. 1843. Odense. 8.
- C. E. Scharling, Paastanden om den christelige Kirkes Ebionitisme gennem de tvende første Aarhundreder, historisk og kritisk oplyst. Kbh. 1843. 4. (Progr.)
- Tale ved Universitetsfesten d. 21de Sept. 1843. Kbh. 8.
- Tale ved Immatriculationen af 131 academiske Borgere ved Kbhvns. Universitet den 21de October 1843. Kbhvn. 8.
- J. F. Schouw, Dansk Ugeskrift. Nr. 72—123. Kbhavn. 1843—44. 8.
- J. F. Schouw og D. F. Eschricht, Afbildninger af Dyr og Planter. 11te Hefte. Kbh. 1844. 8.

- H. P. Selmer, Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1842.
Kbh. 1843. 8.
- L. Annaei Senecae Opera. Recensuit C. R. Fickert.
II. Lipsiae 1843. 8.
- H. Stephani Thesaurus Graecae linguae. Vol. V fasc.
3 et 4. (Nr. 31. 32). Parisiis 1843—44. Fol.
- P. M. Stilling, Den moderne Atheisme. Kbh. 1844. 8.
- J. E. Suhr, Smaafrister af pædagogisk og historisk Indhold.
I—II. Kbh. 1843. 8.
- M. A. Thiers, Histoire de la Révolution Française. 22ème
Édition. I—II. Bruxelles 1844. 8 mai.
- P. N. Thorup, Blandede Efterretninger angaaende Ribe
Cathedralskole. 9de Fortsættelse. Ribe 1843. 8.
(Progr.)
- C. Trojel, Om den rette Orden, hvori Sprog bør læres i
de lærde Skoler i Danmark. Kbhvn. 1843. 8.
(Progr.)
- Udvalg af hidtil utrykte Danske Diplomer og Breve fra det
XIVde, XVde og XVIde Aarhundrede, udgivne af
C. Molbech og N. M. Petersen. I, 1—2. Kbh.
1842—43. 8.
- Algreen-Ussing de abrogatione iuris potioris, chirogra-
phariis creditoribus præ creditoribus sine chiro-
graphis in bonis debitorum competentis, dispu-
tatio. Hauniæ 1843. 4. (Progr.)
- W. Wachsmuth, Hellenische Alterthumskunde. 2te Ausg.
5—8 Heft. Halle 1843—44. 8.
- Ph. Wagner, Die Griechische Tragödie und das Theater zu
Athen. Dresd. u. Leipz. 1844. 8.
- C. F. Wegener's liden Kronike om Kong Frederik og den
Danske Bonde. Kbh. 1843. 8. (Foræret.)

- A. S. Wesenberg, Emendationes M. Tullii Ciceronis
Tusculanarum disputationum. Part. II. Viborg
1843. 8. (Progr.)
- G. Zeiss, Römische Alterthumskunde. 2te Liefer. Iena
1843. 8.
- A. S. Örsted, De regionibus marinis. Elementa topo-
graphiæ historiconaturalis freti Öresund. Hau-
niæ 1844. 8.
-

Den offentlige Examen
i
Slagelse lærde Skole
for Aaret 1844

foretages i følgende Orden:

Mandagen d. 16de September.

- 9—1. De 3 øverste Classer: Latinsk Stil og Oversættelse.
9—1. I Cl.: Dansk Stil.
3—6. De 3 øverste Cl.: Dansk Stil.
3—6. I Cl.: Latinsk Stil.

Onsdagen d. 18de September.

- 9—1. IV Cl.: Latin.
3—6. IV Cl.: Religion.

Torsdagen d. 19de September.

- 9—1. IV Cl.: Græsk.
9—11. II Cl.: Tegning.
3—6. IV Cl. Dansk og Fransk.
3—6. II og I Cl.: Regneprøve.

Fredagen d. 20de September.

- 9—1. IV Cl.: Arithmetik og Geometrie.
9—11. I Cl.: Tegning.
3—5. IV Cl.: Lydsf.
5—6. IV og III Cl.: Gymnastik.

Løverdagen d. 21de September.

- 9—1. IV Cl.: Historie og Geographie.
 3—4½. IV Cl.: Hebraisk.
 4½—6. III Cl.: Græsk.

Mandagen d. 23de September.

- 9—11. III Cl.: Latin.
 11—1. II Cl.: Græsk.
 3—6. I Cl.: Religion og bibelsk Historie.
 3—6. III Cl.: Regneprøve.

Tirsdagen d. 24de September.

- 9—12. II Cl.: Arithmetik og Geometrie.
 12—1. II og I Cl.: Gymnastik.
 3—6. III Cl.: Dansk, Tydsk, Fransk.

Onsdagen d. 25de September.

- 9—11. I Cl.: Dansk.
 11—1. I Cl.: Tydsk.
 3—6. II Cl.: Religion og bibelsk Historie.

Torsdagen d. 26de September.

- 9—10½. III Cl.: Arithmetik og Geometrie.
 10½—1. III Cl.: Historie og Geographie.
 3—6. I Cl.: Latin.

Fredagen d. 27de September.

- 9—12. II Cl.: Latin.
 12—1. III Cl.: Religion og bibelsk Historie.
 3—6. I Cl.: Historie og Geographie.

Løverdagen d. 28de September.

- 9—10. III Cl.: Hebraisk.
 10—1. II Cl.: Historie og Geographie.
 3—6. II Cl.: Dansk, Tydsk, Fransk.
-

Torsdagen den 3die October affholdes Censuren.

Fredagen den 4de October bestemmes til Prøve for de Disciple, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Løverdagen den 5te October foretages Translocatio-
nen, hvorpaa Underviisningen samme Dag tager sin Begyndelse.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere indbydes herved til at bære denne Examinens mundtlige Deel med deres Nærværelse.

Slagselse den 21de August 1844.

C. W. Elberling.

